

NYTT OM

FRA NAVFs SEKRETARIAT
FOR KVINNEFORSKNING

NR. 2 MAI 1979

KVINNEFORSKNING

Nytt om kvinneforskning kommer med 4-5 nr. i året. Bidrag og kommentarer sendes til NAVFs sekretariat for kvinneforskning, Munthesgt. 29 - Oslo 2. Telefon (02) 56 52 90

NAVFs sekretariat for kvinneforskning
Munthesgt. 29, Oslo 2
Tlf. (02) 56 52 90
Postgiro 5 14 71 60

Sekretariatets styre

førsteamanuensis Helga Hernes, leder
professor Harriet Holter
universitetsstipendiat Hanne Haavind
forskningsstipendiat Sidsel Larsen
førsteamanuensis Ottar Hellevik
konsulent Anne Kari Lande Hasle
amanuensis Mette Qvortrup
førsteamanuensis Ida Blom, observatør fra
Rådet for humanistisk forskning, NAVF

Varamedlemmer

1. forskningsstipendiat Hildur Ve
2. førsteamanuensis Tove Stang Dahl
3. amanuensis Ingrid Eide
4. byråsjef Audun Edwardsen

I sekretariatet

cand. polit. Nina Gornitzka, daglig leder
ktr.fullm. Karin Hagen Eide

"Nytt om kvinneforskning"

Redaktør: Nina Gornitzka
Omslag: Kari Rolfsen

TEORI OG METODE I KVINNEFORSKNINGEN

NAVFs sekretariat for kvinneforskning inviterer med dette til konferanse om teori- og metodespørsmål i samfunnsvitenskapelig kvinneforskning. Konferansen holdes i siste halvdel av november 1979.

Spørsmål som vil stå sentralt på konferansen er:

1. Hva er kvinneforskning?
2. Finnes det et skille mellom kvinneforskning og forskning om kvinner?
3. Betingelser for frigjøring
4. Teorier om undertrykking
5. Teorier om bevisstgjøring, teorier om bevissthetsformer
6. Teorier om solidaritet og samhold
7. Betydningen av begrepsdannelse i kvinneforskningen
8. Forholdet mellom teori og metode
9. Organisering av teori og praksis. Samarbeidsformer, gruppeforskning i kvinnepolitiske tiltak.
10. Forholdet mellom kvinneforskning og kvinnebevegelsen
11. Kvinnefagenes oppkomst. Hvorfor vokser de fram i noen fag - hva har det å gjøre med organisering av teori?

Er du interessert i å delta?

Har du et eget stoff du vil legge fram?

Har du eller noen i miljøet ditt noen forslag?

Sekretariatet betaler reise- og oppholdsutgifter.

Frist for påmelding til konferansen (ikke bindende): 20 mai 1979

Send inn svararket på side 52.

KVINNEFORSKERE ORGANISERER SEG - DENNE GANG I SVERIGE

Det er ofte slik at når en sitter oppslukt av eget arbeid, blir det sjelden til at en kontakter naboen for å høre hva som skjer på den andre sida av gjerdet. Slik burde det jo selvsagt ikke være. Tar vi oss tid til å kikke over til vårt naboland i øst, vil vi finne at de organisatoriske rammene for svensk kvinneforskning er i rivende utvikling. Som kanskje noen av dere husker, hadde Nytt om kvinneforskning en kort rapport fra Centrum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning (CFK) ved Universitetet i Lund i høstnummeret i fjor. CFK ble dannet våren 1978 og skulle dels være en interesseorganisasjon for kvinnelige forskere, dels arbeide for en økt satsing på kvinneforskning som forskningsområde. I løpet av knapt et år har tilsvarende organisasjoner sprunget fram ved de øvrige fire universitetene i Sverige: Forum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning i Göteborg, Centrum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning i Stockholm, Centrum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning i Uppsala og Forum för tvärvetenskap, LUO, jämställdhetsgruppen ved Universitetet i Umeå. Dette er organisasjoner som i prinsippet er åpne for kvinnelige forskere og andre med interesse for kvinneforskning innenfor alle vitenskaper, og som har samme doble formål som i Lund. De skal med andre ord fungere som interesseorganisasjoner for kvinnelige forskere og stimulere og støtte rekruttering av kvinner til høyere utdanning og forskning, samtidig som de skal arbeide for å fremme kvinne- og likestillingsforskning innenfor de ulike fagområder.

Hos oss er det som kjent bare kvinneforskerne ved Institutt for sosiologi og statsvitenskapelige fag ved Universitetet i Bergen som formelt har gått sammen og dannet et eget Senter for kvinneforskning. Sentret er i første rekke skapt for å styrke og forbedre samarbeidet mellom og arbeidsmulighetene for kvinneforskerne ved de fire fagene som INSS representerer: sosiologi, samfunnskunnskap, sammenlignende politikk og offentlig administrasjon og organisasjonskunnskap. Debatten omkring kvinneforsk-

ningens organisering har imidlertid gått sin gang gjennom hele 1970-tallet, med foreløpige topper i forbindelse med utredningen Forskning om kvinner (1976) og på Ustaosetkonferansen i 1977, der kvinneforskning innenfor samfunnsfagene sto på dagsordenen. Forskning om kvinner presenterte tanken om en "paraplyorganisasjon" som kunne samle forskere med kvinnefaglige interesser og koordinere forskjellige økonomiske tiltak. Det skulle være en frittstående organisasjon - et akadmi for forskning om kvinners stilling og status i samfunnet - bygget opp og styrt av forskerne selv, som skulle kunne påvirke andre forskningspolitiske organer og med et sekretariat til å koordinere virksomheten. Da Rådet for samfunnsvitenskapelig forskning, NAVF, fikk utredningen til behandling, ble det vedtatt å opprette et sekretariat for en fem-årsperiode, mens en mente at det måtte være opp til forskerne selv å danne en interesseorganisasjon av det slag som utredningen skisserte.

På Ustaoset-konferansen var det generell enighet om at en eller annen form for uavhengig organisasjon av forskere med kvinnefaglige interesser ville være en god ting, selv om det var ulike oppfatninger mht. hvor tyngdepunktet i en slik organisasjon burde ligge - på det rent faglige eller i kombinasjonen fag- og interesseorganisasjon. Konferansen nedsatte en gruppe med representanter fra de fire universitetsbyene som skulle organisere møter rundt om i lokalmiljøene for å fortsette drøftingene. En del slike møter er blitt holdt. (Se Nytt om kvinneforskning nr. 1/77.) Akademitankegangen lever videre - og kanskje er tida nå inne til å invitere til nye bidrag til bladet om dette temaet. Vi kommer i alle fall til å be våre kollegaer i Sverige om å la oss få del i de erfaringer som arbeidet i de nye sentrene har gitt til nå.

Et poeng som bør understrekes er at tre av de svenske sentrene i dag får økonomisk støtte over universitetenes regulære budsjetter. Dette vil sannsynligvis også gjelde for de to andre fra og med 1980. Det kan være grunn til å se litt på bakgrunnen for dette. Som kjent er det ikke alltid at velvillige ord og positiv holdning til kvinneforskningen gir seg konkrete utslag i økonomisk støtte - og særlig ikke innenfor universitetene.

I Sverige - som i Norge - har kravet om likestilling innenfor høyere undervisning og forskning blitt reist med stadig større styrke opp gjennom 1970-årene. Hos oss er det først og fremst NAVF som har bidratt til å styrke forskningsvirksomheten innenfor dette området: Rådet for humanistisk forskning ved å sette i gang et eget stipendprogram for forskning som tar opp kvinneaspektet i de humanistiske fag, Rådet for samfunnsvitenskapelig forskning gjennom sekretariatet, som er et kontakt- og koordineringsorgan med hele landet som virkefelt. I Sverige har initiativet kommet fra Universitets- og Høgskoleembetet (UHA), som er det sentrale forskningspolitiske organ under Undervisningsdepartementet og som bl.a. utarbeider budsjettforslag for universitetene. UHA la i 1977 fram et handlingsprogram for likestilling innenfor høyere undervisning og forskning, der det blir slått fast at likestillingsforskning i Sverige i svært liten grad har interessert universitetsforskningen, og der en etterlyser et sentralt initiativ egnet til å styrke slik forskning. UHAs arbeidsgruppe for likestillingsforskning ble nedsatt i november samme år for å følge opp de synspunkter som hadde kommet fram i handlingsprogrammet.

Blant de oppgaver arbeidsgruppa har gjennomført er en kartlegging av pågående og avsluttet forskning innenfor universitets- og høgskolesektoren som berører likestillingsspørsmål*, en større konferanse der likestillingsforskningens nåværende og framtidige muligheter i Sverige ble diskutert** - og siste hånd legges i disse dager på en rapport som bl.a. skal fremme forslag om hvilke forskningsområder som bør prioriteres i tida framover.

Arbeidsgruppa har dessuten - og det er viktig å få med her - kommet med forslag, som UHA har akseptert, til fordeling av forskningsmidler (sv.kr 300.000) som i regjeringens budsjett-

* UHA-rapport 1978:17 Aktuell jämställdhetsforskning inom universitet och högskolor. Preliminär kartläggning.

** UHA-rapport 1978:22 Forskning om jämställdhet. Rapport från UHAs konferens i Uppsala den 8 och 9 maj 1978.

forslag for 1978/79 var øremerket for likestillingsforskning. Etter gruppas mening burde pengene i hovedsak gå til å bygge opp basisorganisasjoner, dvs. til å finansiere stillinger som skulle ha til oppgave å koordinere og stimulere likestillingsforskning, såvel i form av tverrvitenskapelige prosjekter som innenfor de enkelte fagområder. Etter arbeidsgruppas - og UHÅs - mening var det naturlig å la de 300.000 kronene gå til universitetene i Lund, Gøteborg og Umeå - til de kvinneforskningssentrene som allerede var i gang eller i alle fall i emning - og som burde ha de beste forutsetninger for å finne fornuftige måter å bruke de øremerkede midler på. De tre universitetsstyrene har da også etter hvert gitt sin tilslutning til de prosjektforslag som kvinneforskerne har utarbeidet. Disse kommer vi mer konkret tilbake til seinere.

En viktig oppgave for kvinnesentrene blir å arbeide tverrvitenskapelig for å bedre kontakten mellom fagmiljøer som tradisjonelt har hatt svært lite med hverandre å gjøre. Til nå har slikt kontaktarbeid naturlig nok vært konsentrert innenfor hvert enkelt universitet. Som et første initiativ til å bygge opp et kontaktnett på landsbasis, inviterte UHÅ i februar i år til et møte i Stockholm, der representanter for de nystartede sentrene kunne komme sammen for å bli kjent med hverandre og drøfte felles problemer og erfaringer. Fra UHÅs side ble møtet også sett på som en mulighet til å få i gang de første diskusjoner om hvordan en kan tenke seg en samordning av kvinneforskningen ved universitetene i tida framover.

Det skal bli spennende å følge arbeidet i Sverige. Det er all mulig grunn til å tro at de nye kvinnesentrene og myndighetenes økonomiske støtte blir en viktig stimulans i arbeidet med å styrke svensk kvinneforskning og svenske kvinneforskeres stilling og arbeidsmuligheter. Ikke minst viktig er det at den utviklingen som nå er i gang foregår innenfor universitetsmurene, med de muligheter for integrering av kvinneperspektivet i all høyere undervisning og forskning som ligger i dette.

N. G.

KONTAKTADRESSER FÖR KVINNELIGE FORSKERE OG KVINNEFORSKNING I SVERIGE

Karen Davies

*Forum för kvinnliga forskare
och kvinnoforskning i Lund*

*Forskningspolitiska programmet
Magistratsvägen 55 N^{III}*

222 44 LUND

(tlf. 046/14 68 50)

Ulla Broman

*Forum för kvinnliga forskare och
kvinnoforskning i Göteborg*

Historiska inst., projektavd.

Föreningsgatan 16 A

411 27 GÖTEBORG

(tlf. 031/20 18 18)

*Centrum för kvinnliga
forskare och kvinnoforsk-
ning i Stockholm*

c/o Stina Holmberg

Kungstensgatan 59

113 29 STOCKHOLM

*Centrum för kvinnliga forskare
och kvinnoforskning i Uppsala*

c/o Marianne Carlsson

Psykologiska institutionen

Box 227

751 04 UPPSALA

Forum för tvärvetenskap, LUO

*Sekreteraren för jämställdhets-
seminariet*

Umeå Universitet

901 87 UMEÅ

KVINNERETTEN

Innledning til sekretariatets planleggingsseminar
Trollvasshytta, 19. og 20. februar 1979

av

Torill Bjørnsen	Agnes Vogt
Gunhild Buestad	Elisabet Brunnberg
Margrethe Lysaker	

Kvinnerett har nå i flere år vært et spesialfag innenfor det juridiske studiet, dvs. at det er et valgfritt fag til 3. avdeling. Til spesialfagseksamen kan man velge om man vil ta en skriftlig eksamen eller levere en avhandling. I forbindelse med undervisningen og skriving av avhandlinger har det utviklet seg et forskningsmiljø på kvinneveretten. Kvinneverett har slått bedre an blant studenter enn blant de fast ansatte kvinnene på fakultetet, og det har vært et studentdominert miljø med Tove Stang Dahl som faglærer. Nå er det også noen ferdige kandidater med forskningsprosjekt finansiert utenfra som er knyttet til miljøet. I tillegg til juristene arbeider det en historiker og en sosiolog på kvinneveretten.

Kvinneverettsmiljøet er intimt knyttet sammen med organisasjonen Juridisk rådgivning for kvinner (JURK), bl.a. ved at vi deler lokaler. Rekrutteringen av studenter til kvinneveretten skjer hovedsaklig gjennom JURK.

Emnet for kvinneveretten har vi delt i tre hovedområder:

1. Kvinnepengeretten
2. Likestillingsretten
3. Fødselsretten

Kvinnepengeretten handler om kvinners forskjellige kilder til forsørgelse. Her undersøker vi kvinnens rett til penger i arbeidsforhold, i forhold til det offentlige (trygderetter, andre stønader) og hennes rett til underhold fra ektefelle, foreldre og andre privatpersoner.

I likestillingsretten ser vi på hvordan lovgiverne bruker forskjellige teknikker for å lage formell likestilling mellom menn og kvinner. Vi har imidlertid også sett en del på likhetsperspektivet mellom kvinner og undersøkt hva som er årsakene til at ulike kvinnegrupper får ulik faktisk stilling selv om de er likestilt etter loven. Vi har også sett at loven forskjellsbehandler kvinner som er i samme faktiske situasjon. Enslige mødre blir f.eks. behandlet vidt forskjellig i loven avhengig av om de er enker, ugifte eller fraskilte.

I det siste hovedområdet, fødselsretten, tar vi opp kvinners rett til å bestemme om de vil bli gravide eller ikke og deres livssituasjon i forbindelse med graviditet og fødsel, f.eks. rett til prevensjon, kvinners abortsrettslige stilling, krav til fødeplasser og økonomiske rettigheter.

Helt sentralt i kvinneretten står skillet mellom kvinners formelle og reelle rett. Kvinners formelle rett er den retten vi har etter loven og som vi sannsynligvis vil få hvis saken kommer så langt som til høyesterett og blir avgjort der. Den reelle retten er den retten vi har eller oppnår i praksis. Vi mener det er en viktig oppgave å kartlegge den formelle retten og den reelle.

Gjennom arbeidet i JURK får vi vite om områder der kvinnens stilling ikke er "kartlagt" juridisk. Her må vi gjøre rede for hvilke formelle rettigheter kvinner har, da dette ikke har fanget mannlige juristers interesse - og derfor ofte er utforsket. Et eksempel på dette er kvinners formelle rett til prevensjonsveiledning som blir behandlet i en avhandling som nå er under arbeid.

Viktige ressursproblemer for kvinner innenfor det rettslige området er, i tillegg til at lovgivningen ofte gir oss for dårlige rettigheter, at mange av våre viktigste livsforhold ikke er lovregulert i det hele tatt. Dette gjelder f.eks. husmødres arbeidsforhold hvor det ikke eksisterer bestemmelser om arbeidstid, ferier eller noe annet som vi ellers regner som en selvfølge i arbeidsforhold. Gjennom arbeidet med kvinneverett har vi sett at lover for det meste er blitt gitt for å regulere menns forhold. Selv om de fleste lover nå er gjort kjønnsnøytrale, og derfor formelt også tar sikte på å regulere kvinners stilling, er det

som sagt mange av kvinnenes viktigste livsområder som ikke er lov-regulert. På disse områdene må vi sammen med kvinnebevegelsen og andre kvinneforskere stille spørsmål om det er ønskelig med lov-regulering, hva slags lover som er ønskelig og hva slags hånd-hevingsapparat man trenger.

Vi har en hypotese om at det er stor forskjell mellom kvinners formelle og reelle rett, og vi har noen hypoteser om hvorfor det er så stor forskjell:

- Kvinner kjenner ikke alltid til sine formelle rettigheter, de har ikke alltid tilgang på god rettshjelp, deres språk er forskjellig fra rettens og rettshjelperens språk og de kan ikke alltid kommunisere. Det kan være interesseløst motsetninger mellom kvinnene og de rettshjelpere eller offentlige tjenestemenn som de er avhengige av for å påberope seg rettigheter.
- Både i arbeidsforhold, i ekteskap og ekteskapslignende forhold er kvinnene henvist til å hevde sin rett overfor en som er sterkere enn dem. Ved oppløsning av et ekteskap f.eks. må kvinnen handle stikk i strid med kvinnerollen for å hevde sin rett. Hun, som tidligere har vært familiens tjener og omsorgsarbeider og som har satt manns og barns behov foran sine egne, blir tvunget til å kreve ting til seg selv. Som regel vil hun ikke klare å hevde sine egne interesser.
- Mangel på håndhevingsmuligheter. Eksempler på det er Lov om ektefellers formuesforhold §1 om gjensidig underholdsplikt mellom ektefeller. Det er bare en papirbestemmelse som man ikke kan bruke.

Tradisjonell juridisk forskning har den formelle retten som data-tilfang, dvs. lovtekster, lovforarbeider, rettsavgjørelser, særlig høyesterettsdommer. I disse kildene finner man sjelden noen pålitelige opplysninger om kvinner. Et utsagn i vår lærebok i familierett kan illustrere hvilket forhold tradisjonelle mannlige jurister har til fakta om kvinner. I kapitlet om farskapsfastsettelsen til barn utenfor ekteskap diskuteres bevisvurderingen i tilfeller der det er mistanke om at moren kan ha hatt samleie med flere menn innenfor den aktuelle konsepsjonstiden: "I saken i

Rt. 1969.1240 legges det vekt på at moren var intellektuelt undermåls, og det er vel ikke noe helt usedvanlig tilfelle når en kvinne innlater seg i de løse forbindelser." (Carl Jakob Arnholm og Peter Lødrup: Familieretten, s. 254.)

Den formelle retten er en viktig kilde for kvinneverettsforskningen. En annen viktig kilde er data om kvinners livssituasjon. Disse data trenger vi for å vite hvilke problemer som er viktige å ta opp og for å belyse forholdet mellom formell og reell rett. Vi mener derfor at vi vil ha stor nytte av samarbeid med andre kvinneverforskere. Dessuten mener vi at vårt arbeid også er en viktig del av arbeidet med å undersøke kvinners levekår.

På kvinneveretten tilstreber vi gruppearbeid, fellesmøter og flat struktur i den grad det er mulig innenfor Universitetets rammer. Vi synes vi lykkes i å ha kollektive arbeidsformer der vi gir hverandre ideer og hvor utviklingen av kvinneveretten er viktigere enn den enkeltes faglige prestisje. Vi diskuterer stadig hvordan vi skal formidle arbeidet vårt til andre kvinner. Nå har vi en stensilsilserie der vi trykker avhandlinger og lengre artikler. Dessuten utgir vi mindre artikler, seminarinnledninger o.l. i vår arbeidsnotatserie. Stensilsilserien er det stort sett kvinnelige jurister i Norge og de andre nordiske landene som abonnerer på. Dessverre har det vært vanskelig for oss å formidle noe til andre enn jurister og de kvinnene som kommer til oss for å få hjelp. Vi har imidlertid prøvd å lage en teatergruppe som kunne reise rundt med kvinneverrettslige framførelser. Foreløpig har denne gruppa falt sammen, men vi håper vi kan få liv i den igjen.

Vi ønsker å ha et nært samarbeid med JURK og andre kvinnegrupper og organisasjoner. Mesteparten av arbeidet vårt er klart aksjonsrettet, og vi ønsker å arbeide for kvinnefrigjøring. Dette kan vi gjøre ved å forbedre den juridiske bistanden til kvinnegrupper og enkeltkvinner. Vi kan påvise skjevheter i rettssystemet og foreslå reformer. Og vi kan advare kvinnegrupper som har for stor tro på formelle rettigheter.

RAPPORT FRA LIVSLØPSGRUPPAS SEMINAR PÅ GEILO, 5.-6. MARS 1979

av

Siri Næss og Ellen Brandt

Livsløpsgruppa er en av gruppene under paraplyprosjektet Kvinners livsløp og levekår. Gruppa konstituerte seg på møte i INAS 14. desember 1978 og hadde sitt første seminar på Geilo 5-6. mars 1979. Vi var 9 deltakere fra Oslo og Bergen, 2 var forhindret fra å delta. Vi brukte det meste av tiden til å diskutere hverandres prosjekter. Alle hadde skrevet et arbeidsnotat/prosjektbeskrivelse som var sendt de andre før seminaret. De fleste er i en startfase av prosjektene. Interesse for kvinners yrkesaktivitet er felles, men noen ser på koplingen til utdanning, andre til familieforpliktelser og til mental helse. Vi bruker data fra offentlig statistikk, spørreskjemaer og intervjuer for å kartlegge kvinners ulike livsløp.

Mette Sørensen (Institutt for anvendt sosialvitenskapelig forskning - INAS, Oslo) foretar en kohort - analyse av folketellingsdata fra 1920 til 1970. Hun ser på endring i levealder, alder for inngått ekteskap, barnetall, og prosent yrkesdeltakelse i ulike aldre for fødselskohorter kvinner. Innen hver kohort økte gifte kvinners yrkesdeltakelse med kvinnes alder. Gifte kvinners yrkesdeltakelse økte for alle aldre sterkest i perioden 1960-1970. Større etterspørsel etter kvinnelig arbeidskraft og endrete holdninger har motvirket den forventede nedgang i yrkesaktivitet i småbarnsmor-alderen.

Kirsten Bjørn (INAS, Oslo) bruker data fra INAS' yrkeshistorieprosjekt om ektefellene til de intervjuete mennene. Kohorten består her av de kvinner som har giftet seg i samme periode. Vi kjenner ikke kvinnes yrkeshistorie, men vi vet om de har vært yrkesaktive en større eller mindre del av tiden etter inngått ekteskap. Det viser seg at de kvinnene som alltid har vært yrkesaktive etter giftemålet, gjennomgående har giftet seg i høyere alder - særlig gjelder dette de kvinner som kom inn på arbeidsmarkedet etter 1950. Analysen er ikke avsluttet ennå.

Ellen Brandt (fra 15. mars NAVF's Utredningsavdeling, Oslo) har analysert et spørreskjemamateriale om kvinnelige arkitekters arbeids- og lønnsforhold med økonomisk støtte fra FAD. Under-

søkelsen ble startet av arkitektene selv, spørreskjemaene ga dessverre ikke kronologisk informasjon. Avbruddene i yrket var for de fleste korte, under fem år. Omtrent 1/3 arbeidet deltid nå, også de som ikke lenger var småbarnsmødre. Vi har planer om et prosjekt i to trinn: 1) Et spørreskjema til alle 340 kvinnelige arkitekter med deres yrkes- og familiehistorie og årsakene til skifter. Ut fra NAL-data kan vi delvis sammenligne med mannlige arkitekter. 2) Intensive intervjuer med et mindre antall kvinnelige arkitekter, om problemene med å være kvinner i et mannsyrke (12% av arkitektene er kvinner). Arkitektgruppen har planer om å kontakte kvinnegrupper i andre profesjoner for å diskutere evt. fellesopplegg for undersøkelser.

Synnøva Aga (NAVF-stipendiat, Institutt for samfunnsforskning, Oslo) skal starte en undersøkelse av kvinners manglende integrasjon på arbeidsmarkedet. Hun vil rette oppmerksomhet ikke bare mot avbrudd, men også mot forhold som hyppige jobbskift, dårlig lønn, lav status, uvanlig arbeidstid m.m. Problemstillingene vil bli belyst ved yrkes- og familiehistoriene. Hun plukker ut fem typiske kvinneyrker og skal intervju ca. 70 kvinner i Oslo. I tillegg bruker hun yrkeshistorier fra ulike lokalsamfunn fra sine tidligere prosjekter.

Gunvor Strømsheim (Institutt for samfunnsforskning, Oslo) var ikke tilstede. Hun arbeider med å avslutte en undersøkelse av særordninger i arbeidsmiljø, finansiert av Arbeidsmiljøområdet. Det dreier seg om 1) rettslige reguleringer 2) markedsstyrte særtilbud f.eks. deltidsjobber og 3) selvorganiserte tilpasninger f.eks. type arbeid og barneomsorg. Hun har intervjuet ansatte kvinner om deres yrkeshistorie, dessuten representanter for fagforening og personalledelse i syv bedrifter, både kvinneindustri og mannsindustri. Hun vil videreføre dette og søker støtte til et prosjekt om arbeidstider, der hun vil bruke livsløpsperspektivet.

Lise Kjølørød (Institutt for sosiologi, Universitetet i Oslo) planlegger å undersøke hvordan det lokale arbeidsmarkedet for kvinner har endret seg i perioden 1960-1970, med framveksten

av tettsteder, og de sosiale prosessene som ligger bak kvinners utnyttning av de nye yrkesmulighetene. Prosjektet er tenkt i to trinn 1) analysere eksisterende data (kommunedatabanken fra folketellingene 1960 og 1970) der strukturvariable ved kommunen f.eks. urbaniseringsgrad og næringsstruktur, ses i forhold til kvinners yrkesdeltakelse.

2) på et "nytt" og et "stabilt" tettsted undersøke ved deltakerobservasjon og intervjuing om arbeidshistorien hvordan samspillet er mellom livsfase, yrkesvalg og fellesskapsbetingelser blant småbarnsmødre og middelaldrende kvinner. Finnes det generasjons- og klasespesifikke "kollektive yrkeshistorier"?

Anka Broch-Due og Kristin Tornes (Sosiologisk institutt, Universitetet i Bergen) analyserer endringer i jenters utdanningsønsker, utdanningsplaner og valg av utdanning. Data er fra en panelstudie. Rundt 500 jenter er intervjuet i 9. klasse i ungdomsskolen, i 1. og 3. gymnasieklasse og 5 år etter eksamen artium. Det ser ut til at jenter ønsker seg yrker ut fra sine interesser og skolekarakterer, men at de over tid senker aspirasjonene og planlegger kortere utdanning innen samme område (fra lege til sykepleier). Data foreligger også om mødrenes utdanning, ideelle ønsker og realistiske forventninger til døtrenes yrkesvalg. Dette gjør det mulig å studere morens eventuelle påvirkning på døtrenes yrkesvalg, og om moren er en positiv/negativ modell.)

Maj Birgit Rørslett (NAVF stipendiat, Psykologisk institutt, Thv. Meyersgt. 46, Oslo 5) foretar en undersøkelse av voksende studerende kvinner ved Universitetet i Oslo. Andelen kvinner blant registrerte studenter 35 år og eldre var 66 prosent pr. 1.4.1978. Spørreskjema er tidligere sendt hele populasjonen på 1204 kvinner om sosial bakgrunn, studiesituasjon og studiemotivasjon. Et utvalg kvinner vil bli intervjuet mer inngående ut fra deres livsløp. Vekten vil bli lagt på kvinnenens opplevelse av studiesituasjonen (er de "avvikere" både på universitetet og hjemme?), motivasjon, forventninger til fremtiden, karriere i fortid og nåtid. En hovedproblemstilling er hvorvidt slik utdanning i voksen alder kan sees som en kompensasjon for mangelfull eller avbrutt utdanning som ung.

Siri Næss (INAS, Oslo) vil studere betydningen av yrkeshistorien for middelaldrende gifte kvinners velferd. Med velferd menes her livskvalitet, mental helse og tilfredshet. Hovedhypotesen går ut på at hjemmearbeidende kvinner i 40-50 års alderen er mer tilfredse, men har lavere livskvalitet og dårligere mental helse enn utearbeidende kvinner. Yrkeshistorien blir rammen for intervjuene med ca. 400 gifte kvinner i Oslo-området. Kvinnene spørres også hvorfor de begynte/ sluttet i de ulike jobbene. Prosjektet tar ikke opp årsakene på makronivå til gifte kvinners økte yrkesdeltakelse. Men felles interesser med de andre prosjektene i livsløpsgruppa er å finne fram til fruktbare variable og/eller typologier for å beskrive yrkeshistorier. Det dreier seg dels om metode for datainnsamling, dels om bearbeiding.

Kari Skrede (Familieavd., Forbruker- og administrasjonsdepartementet) er også med i livsløpsgruppa, men deltok ikke på seminaret.

Planer framover

Livsløpsgruppa diskuterte også hvordan vi skal arbeide. Vi ble enige om å ha et møte annenhver måned eller oftere. Første møte blir 5. april i NAVF's lokaler. Temaet blir "Livsløp som teori og metode". Innledere blir Kari Skrede fra FAD og Aage Bottger Sørensen fra ISO. Deltakerne skal før møtet lese

- 1) Kari Skredes innlegg i Nytt om kvinneforskning nr. 5, 1978.
- 2) Natalie Rogoff Ramsøy: Sosial mobilitet i Norge, appendiks om INAS' yrkeshistorieprosjekt.
- 3) Kristen Tornes' notat "Om kvinners livsløp".
- 4) Erdman Palmoe: When can age, period and cohort be separated?
- 5) Norman Ryder: Cohort in the study of social change.

Am. Journal of sociology 1964.

Gruppa vil møtes like etter påske dersom psykolog Karen Paige kommer til Oslo. Hun leder et prosjekt i USA om "Sources of sex inequality in achievement", der hun bruker yrkeshistorier. (Før møtet skal deltakerne sende Siri Næss noen linjer på engelsk om sine prosjekter evt. planer.)

Vi har tenkt å møtes i juni, august og oktober. Hver gang vil vi diskutere og veilede på to-tre prosjekter. (I juni Ellen Brandt og Anka Broch-Due. Eventuelt også Lise Kjølørød, Kirsten Bjørn eller Siri Næss.) Livsløpsgruppa har nå 11 medlemmer. Vi mener den ikke bør bli større, fordi vi tar sikte på å være en gruppe med gjensidig veiledning - ikke bare et seminar. Til sammenligning har arbeidsgruppene under Harriet Holters veiledning 3-5 medlemmer. Andre kvinneforskere kan ha behov for å delta i arbeidsgrupper ut fra et livsløpsperspektiv. Vi foreslår at de da henvender seg til NAVF's Kvinnesekretariat, som vil sørge for kontakt.

NAVFS VEILEDNINGSVIRKSOMHET INNEN KVINNEFORSKNING

Fellesskap og konflikt mellom kvinner

Som de fleste av dere kjenner til satte Rådet for samfunnsvitenskapelig forskning, NAVF, høsten 1977 i gang et program for veiledning og utdanning av forskere innenfor samfunnsvitenskapene. Som en av programmets fire forskerveiledere har professor Harriet Holter siden 1. juli 1978 hatt ansvaret for veiledningen innenfor samfunnsvitenskapelig kvinneforskning. Harriet Holter driver sin virksomhet med utgangspunkt i veiledningsprosjektet "Fellesskap, samhold, distanse og konflikt mellom kvinner". Prosjektet er en faglig "paraply", som etter knapt et års drift har knyttet til seg mellom 25 og 30 forskere på mer eller mindre forpliktende basis. Felles for disse er ønsket om å få fram et omfattende bilde av kvinners fellesskap.

Deltakere i prosjektet er i første rekke NAVF-stipendiater og andre yngre forskere innen kvinneforskning, dvs. universitetsstipendiater og vitenskapelige assistenter ved universiteter og høgskoler og yngre forskere ved frittstående forskningsinstitutter. En del seniorforskere og hovedfags/magistergradsstudenter er også med, slik at det ikke er noen stram avgrensning mht. faglig nivå.

En av målsettingene med veiledningsprosjektet er hjelp til selvhjelp, dvs. at en skal lære gjennom kollegialt samarbeid. Dette betyr at forpliktende arbeidsgrupper står sentralt i prosjektet. Notatskriving og gjennomgang av hverandres arbeider inngår som viktig del av en slik arbeidsform.

Følgende oversikt over arbeidsgrupper og enkeltpersoner som er knyttet til fellesskapsprosjektet viser litt av den faglige, tematiske og geografiske bredde som karakteriserer kvinneforskningen på dette området:

Arbeidsgruppe 1 (Oslo): Kvinnefellesskap i arbeidslivet

Jorun Berg Slagnes, Norsk produktivitetsinst.: Deltidsarbeid.

En undersøkelse av arbeidstider og arbeidsforhold med spesiell vekt på deltidsarbeidende kvinners situasjon.

Aud Grandaunet, Inst. for sosiologi: Arbeidsinnhold, arbeidsopplevelser og fellesskap blant puncheoperatører (hovedoppgave).

Marit Hoel, Inst. for samfunnsforskning: Arbeidsmiljø og arbeidsuførhet: Sosiale aspekter ved arbeidsuførhet og yrkespassivitet.

Bente Ingebrigtsen, Inst. for sosiologi: Om kvinner i deltidstillinger (hovedoppgave).

Arbeidsgruppe 2 (Trondheim): Kvinnefellesskap i arbeidslivet

Hjørdis Kaul, Merete Lie, Knut Aarvak, Inst. for industriell miljøforskning: Kvinner som arbeidstakere og deres arbeidssituasjon.

Berit Brandt, Inst. for industriell miljøforskning.

Arbeidsgruppe 3 (Oslo, Bergen): Hva karakteriserer arten og omfanget av de forhold småbarnsmødre har til andre kvinner i familie- og vennekrets, i naboskap og på arbeidsplasser. Hvilket samspill er det mellom kvinners omsorgsfunksjoner og felleskap?

Hanne Haavind, Inst. for medisinske atferdsfag, UiO: Omsorgsfunksjoner og verdioverføring i småbarnsfamilier.

Annemor Kalleberg, Inst. for samfunnsforskning, Oslo: Primær-sosialisering av barn fra familier hvor begge foreldre er yrkesaktive.

Marianne Gullestad, Sosialantropologisk inst., UiB: Endringer i norske familiers livsmønstre: Arbeid og familie. Familiers sosiale forankring.

Inger Haugen, Inst. for sosialantropologi, UiO: Drabantbymiljø: Nettverk, koder og fysisk struktur.

Arbeidsgruppe 4 (Tromsø): Kvinner i fagbevegelsen. Med vekt på fiskeindustrien.

Siri Gerrard, Inst. for samfunnsvitenskap: Kvinner, fagorganisering og lokalsamfunn. En undersøkelse av kvinners faglige arbeid i to nordnorske lokalsamfunn.

Ingeborg Harsten og Bi Haavind, Inst. for samfunnsvitenskap: Kvinners faglige arbeid. En undersøkelse av kvinnelige fiskeindustriarbeidere (hovedfagsoppgave).

Arbeidsgruppe 5 (Oslo, Bergen): Kvinnefellesskap i lokalsamfunn.
(foreløpig ikke kommet i gang)

Arbeidsgruppe 6 (Oslo): Kvinnebevegelsen

Runa Haukaa, Psykologisk inst.: Kvinnebevegelsen i Norge: Fellesskap og splittelse.

Brita Gulli, Inst. for statsvitenskap: *Skal starte et prosjekt om jordmorprofesjonens utvikling.*

Live Brekke, Inst. for sosiologi: *Skal starte et prosjekt om latinamerikanere i Norge.*

Anne Marie Berg, Inst. for samfunnsforskning

Inger Agger, Danmark *(løst tilknyttet)*

Arbeidsgruppe 7: Nedlagt

Arbeidsgruppe 8 (Oslo): Personlige relasjoner mellom kvinner

Sigrid Sandsberg, Norsk Kollektiv Pensjonskasse A/S: Gjensidig hjelp og støtte mellom kvinner i en tapssituasjon.

Arne Holte, Psykologisk inst.: Psykososiale forhold ved kvinner i klimakteriet.

Oddfrid Vada, Psykologisk inst.: *Tilknyttet S. Sandsbergs prosjekt.*

Ellen Marie Fischer, Studentbyen Sogn 3116, Oslo 8

Edle Ravndal, Statens inst. for alkoholforskning

Foreløpig gruppe: Bl.a. med interesse for utviklingen av kjønnsroller hos barn ; relasjoner mellom jenter

Lisbet Høltedahl, Inst. for samfunnsvitenskap, UiTø: Kjønnssrolledifferensieringsprosesser i skole og lokalsamfunn.

Hildur Ve, Sosiologisk inst., UiB: Klasseforskjeller i jenters forhold til utdanning, yrke og familie.

Anne Solberg, Inst. for rettssosiologi, UiO: Barn og arbeid. Om ulike former for utenomskolevirksomhet gutter og jenter deltar i i to lokalsamfunn. Spesielt aktiviteter som kan kalles arbeid.

Foreløpig individuell tilknytning

Bente Rinnan, Inst. for ind. miljøforskning (IFIM), Trondheim

Lise Kjølørød, Inst. for sosiologi, UiO: Betingelser for samhold og fellesskap blant kvinner i lokalsamfunn.

Siri Nørve, Norges byggforskningsinst., Oslo: Kvinners sysselsetting og stedsbundne levekår. En sosio-materiell studie av kvinners virksomhet i hushold og det stedlige samfunn.

Anna von der Lippe, Psykologisk inst., UiO: Forholdet mellom mødre og deres svangre døtre.

Tormod Berg, Psykologisk inst., klinikkavd. for barn, UiB

"Assosierte medlemmer" (aktivt interesserte, men for tiden passer det ikke med veiledning, øvrig forskning o.l. Får det meste av materialet.

Knut H. Sørensen, Norsk inst. for sykehusforskning, Trondheim: Helsesektoren som kvinnearbeidsplass.

Björg Aase Sørensen, Arbeidsforskningsinst., Oslo

Lars Hem, Psykologisk inst., Aarhus universitet, Risskov, Danmark

WORK AND EMPLOYMENT: TOWARD WHAT KIND OF SOCIETY?

CEFRES konferanse i Lisboa, 22. - 25. januar 1979

av

Aud Korbøl

I tiden 22.-25. januar 1979 arrangerte CEFRES en konferanse over tema: "Work and Employment: Toward what kind of Society?" Konferansen, som ble holdt i Lisboa, samlet nærmere 80 deltakere fra 18 land (vest-europeiske samt USA og Canada).

Konferansen var lagt opp etter 3 hovedlinjer:

1. Den skulle være framtidsrettet
2. Kvinners arbeid skulle være hovedtema
3. Konferansen skulle føre til et program for handling og forskning.

Innledningsvis ble de mer generelle aspekter ved problematikken diskutert i plenum. Françoise Latour da Veiga Pinto, CEFRES' grunnlegger, oppsummerte den historiske utviklingen. Hun gikk inn på industrialiseringens betydning for endringer i form og betingelser for arbeid, livsmønster og institusjoner (særlig familien), og hvordan den kjønnsdelte arbeidsdelingen har utviklet seg. Hun mente det nå var viktig å ta opp perspektivene framover. Sentrale spørsmål er: Hvordan vil situasjonen bli i et trans- og post-industrialisert samfunn? Hvordan vil teknologiske endringer og økologiske forhold virke inn på menneskenes liv og arbeid og forholdet mellom kjønnene? Fire utvalgte foredrag ble også lagt fram og diskutert i plenum første dag.* Blant disse var "Toward a theory of female culture: an exposition of master suppression techniques" av Berit Ås. Av spesiell interesse for norske kvinneforskere var et paper av Elizabeth Beck-Gernsheim, München, med tittel "Changing women versus changing employment: toward a new theory of women and employment".

* 19 foredrag ble sendt ut på forhånd/delt ut på konferansen. En oversikt over disse, som finnes i sekretariatet, følger på side 26.

Se side 27.

Resten av tiden gikk med til gruppearbeid. Det var lagt opp til 4 grupper som hver for seg skulle komme med forslag til handlings-/ forskningsprogrammer ut fra følgende stikkord:

1. Arbeidets mening og organisering
2. Endring av arbeidsbetingelser
3. Omfordeling av arbeid
4. Arbeid og omgivelser

Forslag til forskning og handling

Vi skal kort oppsummere hovedtrekkene ved de forslag som kom fram:

Gruppe 1: Arbeidets mening og organisering*

Gruppe 1 ble delt i to undergrupper, A og B, som kom med noe forskjellige forslag. Undergruppe A foreslo at CEFRES' primære rolle skulle være å synliggjøre de faktorer som er usynlige, men som har betydning for kvinners deltakelse i arbeidsstyrken. CEFRES kunne virke som en formidler mellom forskningsorganisasjoner, -grupper og institusjoner i ulike land, men denne oppgaven burde skje i tilknytning til konkrete prosjekter. Gruppen foreslo konkret at CEFRES burde fremme og støtte forslag om undersøkelser av situasjonen for kvinner som er blitt arbeidsløse. Det burde legges vekt på aksjonsorientert forskning, forskning skulle gjøres med kvinnene, ikke på dem. Videre burde det også legges vekt på bruk av metoder som kunne fange opp kunnskaper av kvalitativ art, bl.a. om kvinnekulturen.

Undergruppe B tok utgangspunkt i skillet mellom rasjonelt arbeid som selges på arbeidsmarkedet og arbeid som er rettet mot å tilfredsstille behov. Gruppen mente at CEFRES burde prioritere 3 hovedmål:

1. Kvinnens rolle i by- og regional planlegging
2. Forbedring av levestandarden
3. Utvidet adgang til sosiale og kulturelle goder.

* Det engelske navnet på gruppa var "Aims and forms of work". Dette ble tolket dels som samfunnsarbeid, dels som det arbeid CEFRES som organisasjon bør gjøre i tida framover.

(For å nå slike mål måtte en: a) prioritere studiet av bygde-sektoren, b) utvikle og tilpasse en vel egnet teknologi, c) fremme et utdannings- og opplæringsystem som kunne svare til det nye samfunnet, d) informasjon og popularisering måtte ha til hensikt å motivere, mobilisere og avmystifisere visse former for framskritt, og e) det må utvikles institusjoner til å ta seg av slike mål.)

Gruppen understreket tre hovedområder for forskning:

1. Forskning som skaffer mer kunnskap om de ulike produksjonsformer,
2. forskning som identifiserer ny teknologi, og
3. forskning som reformerer utdanningssystemene slik at de passer sammen med endret/bedret produksjonsmåte og teknologi.

Gruppen mente at CEFRES kunne organisere tverrfaglige forskningsgrupper i de ulike land og koordinere og stimulere de ulike forskningsgruppene.

Gruppe 2: Endrede arbeidsbetingelser

Gruppe 2, som skulle komme med forslag ut fra temaet "Endrede arbeidsbetingelser", foreslo generelt at CEFRES burde:

- a) Bidra til å utvikle et internasjonalt nettverk av kvinne-forskningssentra, eller/og sentra som delvis fokuserer på kvinneforskning. Dette nettverket kunne sende informasjon til CEFRES, særlig forskningsresultater. På bakgrunn av oppsamlet informasjon kunne så CEFRES foreslå retningslinjer for ny forskning.
- b) Være et ressurscenter som bl.a. svarer på spørsmål om pågående forskning.
- c) Samle, analysere og syntetisere forskning på spesielle områder, distribuere rapporter som oppsummerte forskningsresultatene og sørge for komparative data.
- d) Sørge for ressurser eller antyde hvor ressurser fins for nasjonale forskningsorganer som ville ha konferanser el.l. om kvinners situasjon.

- e) Organisere internasjonale konferanser for å diskutere spesielle problemer.
- f) Være formidler, skaffe midler til ny forskning, sørge for kontakt mellom forskerne.
- g) Offentliggjøre rapporter og resultater, være aktiv og kontakte presse, radio, fjernsyn.

Gruppa foreslo konkrete forskningsprogram i ulike felter knyttet til arbeidsbetingelser:

- arbeidsløshet: bruke allerede tilgjengelige data, komplettert med livshistorier - hva som skjer med de som mister jobben. Samle inn data i mange land som analyseres og publiseres av CEFRES. Arrangere seminar for å sammenligne situasjonen i ulike land.
- jobbdeling: bedre fordeling av de ulike oppgavene på kjønn (kortere arbeidsdag, mannen hjem o.l.).
- skiftarbeid
- teknologi: konsekvenser av ny teknologi, teknologiske endringer og sysselsettingsmessige og psykologiske konsekvenser.
- sosialpolitikk, skattepolitikk, pensjons- og trygdepolitikk.
- kjønnsmessig arbeidsbytte: hva skjer når kvinner og menn går inn i hverandres tradisjonelle arbeidsområder?
- demografiske studier

Gruppe 3. Omfordeling av arbeid

Gruppe 3, som skulle diskutere omfordeling av arbeid, tok utgangspunkt i betalt/ikke betalt arbeid og den kjønnsmessige skjeve fordelingen her. Gruppa understreket retten til arbeid, at lovgivning ikke er nok for å sikre denne retten, og at økonomisk krise og arbeidsløshet ikke må virke inn på kvinners krav om rett til arbeid. Forsknings- og handlingsprogrammet må ta opp spørsmål knyttet til fordeling av alt slags arbeid - lønnet og ulønnet - og målet må være en slags "partnership" mellom menn og kvinner.

Konkret foreslår denne gruppa:

1. Livsløps- og livsmønsterstudier. Hvordan strukturere livsløpene for å oppnå en jevnere arbeidsfordeling mellom kjønnene? Ikke bare kjønn, men rase, alder, klasse, religion etc. må tas hensyn til.
2. Hvordan utdanningsmønstret må endres.
3. Hvordan offentlig politikk kan bidra til å opprettholde/endre situasjonen.
4. Sosial og økonomisk planlegging. Herunder også hva det er som binder menn i tradisjonelt lønnsarbeid, og hva det er som hindrer dem i å påta seg oppgaver i hjemmet. Det foreslås studier av maskuline institusjoner som kirken, politiske partier, fagforeninger og bedrifter/foretak for å se hvilken innflytelse slike institusjoner har på fordelingen av lønnet arbeid mellom menn og kvinner.

For at forskning skal kunne føre til handling, anbefaler denne gruppa at:

- resultater må offentliggjøres
- offentliggjøring av forskning burde følges opp av koordinering og kommunikasjon av forskningsresultater i ulike land
- i finansiering av prosjekter skulle det alltid være øremerket en post til spredning av forskningsresultatene.

Gruppa oppfatter forskning som et middel til handling bare i den grad forskningen virker informerende og dermed politiserende, og når landene kan lære av hverandre.

Gruppe 4. Arbeid og omgivelser

Utgangspunktet til denne gruppa var at CEFRES skal arbeide både for at kvinner kommer ut i lønnsarbeid og at menn kommer aktivt inn i familiearbeid. På denne bakgrunn foreslår gruppa følgende:

- Survey og analyse av konkrete eksperimenter mht. arbeidstidsordninger i et utvalgt antall land for å sammenligne hvor vellykket/mislykket de forskjellige erfaringene/eksperimentene er, samt se på eksperimentenes effekter på individ, familie og samfunn.

- Forskning på og analyse av allerede eksisterende data og informasjon om forskjellige arbeidstidsordninger, data som er tilgjengelige fra nasjonale/internasjonale kilder, med den hensikt å evaluere betydningen av de forskjellige mønstrene for tidsbruk, for så å endre/forbedre.
- Benytte pågående undersøkelser for å lansere lignende undersøkelser i andre land for sammenligning.
- Forskning på tidsbruk innenfor og utenfor familien.

Forsøk på oppsummering

Det er ikke lett å oppsummere konferansens innhold og de endelige konklusjoner, bl.a. fordi deltakerne representerte svært ulike interesser. Det var et stort innslag av representanter fra ulike fonds, offisielle organer (ILO, OECD, o.l.), bevilgende myndigheter og regjeringer. Forskerne som var til stede, var i stor grad knyttet til administrasjon og ledelse. Det som var av konkret forskningserfaring var i all hovedsak av tre typer:

a) tradisjonell arbeids-/arbeidsmarkedsforskning, b) futurologi/planlegging, og hva vi kan kalle c) ren kvinneforskning. Forskerne representerte ulike fagområder. I tillegg virket klasse-, språk- og kulturforskjeller inn. Nær halvparten av deltakerne var menn. Målsettingen med konferansen var diffus; det var uklart hva som var og skulle være i CEFRES' egeninteresse og hva som kunne være i den generelle kvinneforskningens interesse. Alt dette preget diskusjonene og forslagene. Det ble mye ORD, runde vendinger, strategi og diplomati - og kanskje ikke så mye konkret. Vi lærte lite om kvinneforskningen i andre land.

OVERSIKT OVER FOREDRAG UTARBEIDET TIL
CEFRES' KONFERANSE I LISBOA, JANUAR 1979

AS, Berit Etnografisk museum, UiO	Towards a theory of female culture: an exposition of master suppression techniques
BECK-GERNSHEIM, Elizabeth Inst. für Soziologie München	Changing women versus changing employment: toward a new theory of women and employment
BELLEVILLE, Pierre l'Institut Régional de Formation d'Adultes Metz, France	Travail productif et travail salarié
BOLLE DE BAL, Marcel Université Libre de Bruxelles, Bruxelles	Autorité, pouvoir, reliance: vers une "feminisation" des relations de travail?
CHESNE, Jean-Pierre Groupe de Recherche pour l'Education Permanente, Paris	La famille comme unité économique
COLE, Sam University of Sussex, England	Visions of desirable societies. Summary proceedings of an Int. Meeting held at CEESTEM, Mexico City, April 1978, written with Yan Miles
DEVAUD, Marcelle Membre du Conseil Economique et Social/CEFRES Paris	Science et technologie: pour ou contre l'homme? Communication orale sur la base d'un synopsis.
GAUDART, Dorothea Austrian Federal Ministry of Social Affairs CEFRES/Head of Women's Division, Univ. of Wien	Arrangement of working-time <i>Written in cooperation with Oswin Martinek</i>
de JOUVENEL, Hugues Association Internationale Futuribles, Paris	Science et technologie: pour ou contre l'homme?
LATOURE da VEIGA PINTO, Françoise CEFRES, Paris	Introduction
LECOULTRE, Denise OECD, Paris	La notion du temps dans notre environnement

MARTINO, Alba Dini COEN, Anna MASINI, Eleonora Roma	Sociological identity of women in the Mediterranean area
MELVYN, Peter International Labour Office Geneve	Labour market segregation: some causes and issues
ROBERTSON, James Turning Point, London	What future for work in post- industrial society and during the transition to it?
SCHEER, Lore Arbeitsgemeinschaft für Lebensniveauvergleiche, Wien	Social indicators and quality of life
STEINBERG RATNER, Ronnie Center for Research on Women Wellesley, Massachusetts	Themes in equal employment policy: fruitful areas for research and exchange
THIVEAUD, Jean-Marie Association des Ages, Paris	L'attitude des générations devant le travail
von WEIZSACKER, Ernst Gesamthochschule Kassel Kassel	Can eigenwork solve the dilemma of growth economy and of the housewife?
ZIGHERA, Jacques Université Paris X-Nanterre Nanterre	Travail et démographie

C E F R E S

Centre Européen Féminin de Recherche sur l'Évolution de la Société
European Women's Centre for Studies in a Changing Society-----

CEFRES ble dannet i 1977 og har sitt hovedkvarter i Paris. Organisasjonen har som formål å arbeide framtidsrettet for et samfunn der kvinner og menn deler ansvaret for og har like stor innflytelse over samfunnsutviklingen. To forskningsinstitutter er knyttet til CEFRES - et i Paris og et i Geneve. Instituttene skal, heter det, koordinere og spre informasjon som er egnet til å få flere kvinner inn i innflytelsesrike stillinger i samfunnets politiske og økonomiske strukturer og flere menn inn i familien og i viktige sektorer som f.eks. undervisningssystemet. På sikt skal dette kunne sikre en harmonisk utvikling i samfunnet. Interesserte kan delta i CEFRES' arbeid som aktivt, assosiert eller støttemedlem. Nærmere opplysninger om CEFRES finnes i NAVFs sekretariat for kvinneforskning.

MODERAT KJØNNSKVOTERING I VITENSKAPELIGE STILLINGER
VED UNIVERSITETET I OSLO

Spørsmålet om mål og midler i arbeidet med å fremme likestilling mellom kvinner og menn på alle områder i samfunnet er blitt stadig mer påtrengende i løpet av 1970-tallet. Et av de virkemidler som har vakt størst debatt er spørsmålet om kjønnskvotering. Når det høyeste styringsorgan ved Universitetet i Oslo - kollegiet - i februar i år ga sin prinsipielle tilslutning til et forslag om å innføre moderat kjønnskvotering ved besettelse av vitenskapelige stillinger, kan det derfor være grunn til å gå litt nærmere inn på dette. Universitetet i Oslo er det første universitet i landet - og vel også i Norden - som innfører kjønnskvotering som prinsipp, og som på denne måten faktisk markerer at en tilstreber en likere fordeling av kvinner og menn innenfor universitetssystemet. Uansett hvilke praktiske konsekvenser den nye ansettelsespolitikken kommer til å få, fortjener kollegiets vedtak - og bakgrunnen for dette - en kort presentasjon for Nytt om kvinneforskning lesere.

Diskusjonen omkring hvilke tiltak som kan tenkes å være effektive med hensyn til å stille kvinner og menn likt innenfor høyere undervisning og forskning, begynner å bli av gammel dato. Allerede i 1973 drøftet norske universitets- og høyskolerektorer spørsmålet på et møte, der bl.a. Nordisk Råds utredning Könsroller och utbildning var et viktig utgangspunkt for debatten. Det bør legges til at denne utredningen på mange måter bidro til å sette fart i likestillingsarbeidet innenfor universitets- og forskningsrådssystemet i Norge - som i Norden for øvrig. Rektor-møtet nøyde seg i første omgang med å avvente resultatet av det utredningsarbeidet som Likestillingskomiteen ved Universitetet i Bergen hadde satt i gang. Da Likestillingskomiteens innstilling kom i juni 1974, ble den brukt som grunnlag for de drøftinger om mulige likestillingstiltak som Universitetet i Oslo tok fatt på, og som i mars 1976 munnet ut i en uttalelse fra kollegiet om at "den såkalte moderate kjønnskvotering (der hvor kvalifikasjoner

for øvrig er like)" burde gjennomføres så snart som mulig, dvs. så snart en hadde fått klarlagt de juridiske konsekvenser av et slikt vedtak. Spørsmålet om kjønnskvalitering for øvrig burde etter kollegiets mening drøftes av Universitetets nye Likestillingsråd som kollegiet hadde gjort vedtak om å opprette.

I januar 1978 vedtok kollegiet endringer i regelverkene for besettelse av professorater, dosenturer og mellomstillinger, uten at spørsmålet om den skjeve kjønnsfordelingen som eksisterer innenfor disse stillingskategoriene ble trukket inn på noe punkt i saksbehandlingen. Likestillingsrådet påpekte dette i en henvendelse til kollegiet og ba om at det i reglene for besettelse av slike stillinger ble slått fast at en ved ansettelse pliktet å ta hensyn til "en rimelig balanse mellom kjønnene". Likestillingsrådets henvendelse resulterte i at kollegiets arbeidsutvalg nedsatte en komite som skulle se på hvordan en eventuell praktisering av et slikt prinsipp kunne nedfelles i regelverket for besettelse av professorater/dosenturer og mellomgruppestillinger.

Komiteen leverte sin innstilling 8. desember i fjor. Innstillingen, som bygger på "Lov om likestilling mellom kjønnene", konkluderer med at det i Likestillingslovens §3 er hjemmel for å innføre moderat kjønnskvalitering ved ansettelse på Universitetet. Her heter det at "Ulik behandling som i samsvar med lovens formål fremmer likestilling mellom kjønnene, er ikke i strid med første ledd ("Forskjellsbehandling av kvinner og menn er ikke tillatt"). Det samme gjelder kvinners særlige rettigheter ut fra den eksisterende ulike situasjon mellom kvinner og menn."

Etter komiteens mening bør prinsippet om moderat kjønnskvalitering komme inn allerede ved den sakkyndige vurdering og ikke først ved fakultetsrådets innstilling; dette vil sikre at bestemmelsen får en større reell virkning. Komiteen fremholdt også at den moderate kjønnskvaliteringen ikke bør formuleres som en regel som kan brukes til fordel for begge kjønn (dvs. det kjønn som er underrepresentert på vedkommende institusjon), men bare til fordel for kvinner.

Kollegiet behandlet innstillingen 2. februar og ga enstemmig sin prinsipielle tilslutning til komiteens forslag. Arbeidsutvalget vedtok fjorten dager seinere den endelige teksten i tillegg til §6 i Regler om framgangsmåten ved besettelse av professorater og dosenturer: "Dersom flere søkere anses å ha likeverdige kvalifikasjoner etter at både de vitenskapelige/faglige kvalifikasjoner og de pedagogiske kvalifikasjoner har vært vurdert, skal en kvinnelig søker stilles foran en mannlig søker." Samme tekst skal brukes i betenkninger og kunngjøringer, men slik at siste del lyder: "... vurdert, vil en kvinnelig søker bli stilt foran en mannlig søker."

Det siste nye ledd i §6 gjelder professorater, dosenturer og rekrutteringsstillinger som kunngjøres fra nå av. For mellomstillingenes vedkommende må saken først formelt oversendes departementet.

Likestillingsrådet har for øvrig oversendt et forslag om en viss grad av radikal kjønnskvalifisering for rekrutteringsstillinger, som arbeidsutvalgets komite skal vurdere. I dette forslaget ligger at ansettelse i rekrutteringsstilling i prinsippet skal baseres på kompetansenivå. En kan da se bort fra små forskjeller i kvalifikasjoner og ansette en kvinnelig søker hvor dette er ønskelig av hensyn til kjønnsfordelingen ved vedkommende institusjon.

Men foreløpig gjelder altså den moderate kjønnskvalifiseringen også for rekrutteringsstillinger.

N.G.

X. NORDISKE SOSIOLOGKONGRESS I ÅBO 21.-23. AUGUST 1979

GRUPPE 02 KVINNESOSIOLOGI

Herved annonseres endelig tema i gruppe 02:

Kvinneperspektiv på velferdsforskningen

Under denne generelle tittelen kan man *enten* presentere papers som fra et kvinnesosiologisk perspektiv kritiserer/modifiserer teorier, begreper, temavalg innen den etablerte velferdsforskningen, *eller* papers som gir et empirisk bilde av kvinners velferd i de nordiske landene.

Er du interessert i å delta i gruppe 02, bes du om å sende et kort sammendrag eller et førsteutkast av paperet til kontaktkvinnen i ditt land så *snart som mulig*. Siste frist for innlevering av endelig versjon er satt til 15. mai.

Vi planlegger å sette av ca. 30 minutter til presentasjon og diskusjon av hvert paper. Ditt paper bør derfor ikke være på mer enn *10-15 sider*. Ifølge det foreløpige programutkastet for kongressen skulle det gi oss tid til ca. 15 papers. Dersom det pga. tidsrammen blir nødvendig å utelukke noen av de innkomne papers, vil det foruten tema og faglig standard også bli tatt hensyn til fordelingen mellom deltakerlandene.

Kontaktkvinnene for gruppe 02 er:

Chris Tornroth
Georgsgt. 12 A2
00120 Helsinki
Finland

Karin Widerberg
Rättssociologiska Semin.
Bredgt. 4
222 21 Lund

Kristin Ternes
INSS
Christiesgt. 17
5014 Bergen-U.
Norge

Dorte Gannik
Inst. for Socialmedicin
Juliane Marievej 32
2100 København Ø.
Danmark

Bergthóra Sigmundsdóttir
Jafnréttinnráð
Skálavördustigur 12
Reykjavík
Island

OVERSIKT OVER UNDERVISNINGSTILBUD

UNDERVISNINGSOVERSIKT FRA OPPLAND DISTRIKTSHØGSKOLE

ved

Beatrice Halsaa	Knut Lange
Tore Pryser	Knut Brostrup Müller

Studieretningen Samfunnspolitikk

Studieretningen samfunnspolitikk har organisert undervisningen rundt et kjernepensum som dekker fire seminarområder: Politikk og politisk system, lokalsamfunn, metode og makt, og rundt tre problemområder: Utkant og pressområder, bedrift - arbeidstaker. og økopolitikk. Studentene skriver grupperapporter i forbindelse med problemområdene, så mye av litteraturen her er valgfri. I år har vi brukt følgende felles kvinnelitteratur i seminarene våre:

A. Bøker som primært leses på egenhånd:

Hoem, R. m.fl.: "Kvinneres stilling i samfunnet", s. 444-478, 484-488, 492-507, i Rogoff Ramsøy/Vaa: Det norske samfunn, bind II

B. Bøker som primært gjennomgås i seminar 1, "Politikk og politisk system"-----

Albrektsen, B. H.: Kvinner og politisk deltakelse, kap. 2-3

Brekke, L.: Om feminisme

Albrektsen, B. H.: "Kvinneres politiske aktivitet" i Støren/Schou Wetlesen: Kvinnekunnskap

C. Litteratur som primært gjennomgås i seminar 2, "Lokalsamfunn og offentlig forvaltning"-----

Aga, S.: Kvinnene sin arbeidssituasjon, Årdalsprosjektet, rapport 6, s. 1-4, 12-15, 24-29, 39-41, 102-104, 115, 161- 164

Aga, S.: "Kvinnene på ein einssidig industristad", i Plan og arbeid nr. 2, 1977

Gerrard, S.: "Noen sider ved husmorarbeidet i et nordnorsk fiskevær", i Dahl Bratrein m.fl.: Drivandes kvinnfolk

Solberg, A.: "Jente-og guttearbeid", i Dahl Bratrein m.fl.: Drivandes kvinnfolk

Haug, R.: "Kvinneghetto" i Plan og arbeid nr. 1, 1977

Fredriksen, S.: Om distriktspolitiske kvinneproblemer generelt og om offentlig norsk distriktspolitikk i særdeleshet: Bidrag til en politisk analyse av distriktskvinnenes livssituasjon". Hovedoppgave i statsvitenskap, Inst. for statsvitenskap, UiO 1977, s. 239-260

Kjølrsrød, L.: "Kvinnearbeid og lokalsamfunn i endring" i Kjerringråd nr. 2, 1977

Dyrhaug, A. G.: "Reis bon' kjerringa!" i Kjerringråd nr. 2, 1977

Almhjell, E.: "Riv ned gjerdene" i Kjerringråd nr. 2, 1977

Strømsheim, G.: "Fra slitere til husmødre". Om kvinner i jordbruket, I kvinners bilde, Pax 1977

D. Litteratur som primært gjennomgås i seminar 3, "Metode", der seminar- og problemområde-undervisningen integreres-----

Leira, A.: "Om kvinnfolk og mennesker" i Berg m.fl.: I kvinners bilde

I år organiserte vi det midterste problemområde som prosjekt, dvs. at tre lærere arbeidet med hvert sitt prosjekt sammen med en gruppe studenter. Ett av prosjektene het "Kvinneres sysselsettingsvilkår", og de studentene som deltok arbeidet med dette tema i 10

uker. Jeg var ansvarlig for prosjektet sammen med cand.polit. Sissel Fredriksen, som på det tidspunkt var stipendiat ved studieretningen. Vi brukte følgende litteratur:

Berg, m.fl.: "I kvinners bilde", del III, Utdanning og arbeid,
Pax 1977

Jonung, C.: "Det kjønnssegregerade arbeidsmarked", Ekonomisk
debatt 2, 1975

Kjerringråd 4/1975: Artiklene til Jevnaker, Gerrard, Lie og
Gaasemyr

Kjerringråd 9/1977: Artiklene til Hernes, Glomm og Balas,
Sørensen

Kjerringråd 1/1976: Ulønna arbeid

Leira & Nørve: "Det skjulte marked", Tidsskrift for samfunnsforsk-
ning 1977

NOU 6/1978: Arbeid for kvinner

Likestillingsrådet 1977: Nedkortet arbeidsdag

Likestillingsrådet 1978: Arbeidstid og likestilling

Wærness, K.: "Kvinneres omsorgsarbeid i den ulønnede produksjon",
arbeidsnotat 80 fra Levekårsundersøkelsen

Grenness, R.: "Hvis husmora ikke fantes", artiklene til Lingsom,
Skrede, Grue og Wærness, Pax 1978

Korbøl, A.: Hvem er "vi"? Sosiologiske undersøkelser i Tele-
verket, 2

Studentene på prosjektet "Kvinneres sysselsettingsvilkår" arbeidet i grupper rundt spesielle temaer, holdninger til likestilling, kvinner i jordbruk, kvinner i mannsdominerte yrker og deltidsarbeid. I tillegg til den oppførte litteratur, hadde hver gruppe et par hundre siders litteratur som spesielt dekket dens tema.

Vi har i løpet av året hatt en del forelesninger som hovedsakelig har tatt opp kvinneproblematikk:

- Beatrice Halsaa: Er kvinner og menn likestilte?
- Sissel Fredriksen: Kvinner og distriktspolitikk
- Jorunn Berg Slagnes: Deltidsarbeid i Norge
- Gerd-Liv Valla: Hvorfor har vi ulikelønn?
- Berit Ås: Kvinnekultur
- Hanne Haavind: Makt og kjærlighet i familien
- Beatrice Halsaa: Økopolitikk og kvinnefrigjøring
- Dag Seierstad: Feministisk analyse

B. H.

Emner i kvinnehistorie

- I. Ulike syn på kvinnehistorie. Utgangspunkt i Ida Bloms artikkel i "Kvinner selv", Oslo 1977.
- II. Kvinnens stilling i ulike sosiale grupper. Kvinner i bonde-samfunnet, arbeiderkvinner i byer, kvinner i borgerskapet.
- III. Utviklingen av den organiserte kvinnekamp. Den borgerlige kvinnebevegelse, arbeiderkvinnenes organisering, ideologier, kamp for stemmerett osv.

Hovedvekten legges på perioden 1850 til 1930.

Forslag til korte, muntlige seminarinnlegg på norsk materiale:

1. Prostitusjonen mot slutten av 1800-tallet og dens årsaker.
2. Arbeiderkvinnenes faglige og politiske organisering og teoretiske forståelse.
3. Forholdet mellom arbeiderkvinnene og DNA/LO, slik det f.eks. kom til uttrykk i spørsmålet om stemmerett for kvinner, særvern, osv.
4. Forholdet mellom arbeiderkvinnene og de borgerlige kvinnesaks-kvinnene, f.eks. når det gjaldt stemmerett for kvinner, særvern, osv.
5. Bruddet i Kvinnestemmerettsforeningen 1898. Årsakene?
6. Grupperinger innen Norske Kvinners Nasjonalråd fram til 1914. Hvilke interesser gjør seg gjeldende?

7. August Bebel og Clara Zetkin. Deres betydning for sosialistisk kvinneforståelse.
 8. Kampen for prevensjon og abort fram til 1935.
 9. Grupperinger i kvinnebevegelsen i dag. Tilknytningspunkter og teoretisk forståelse?
- Et innlegg om kampen for kvinners stemmerett.

LITTERATUR

Almene framstillinger

- Dahlrup, D.: Socialisme og kvindefrigjørelse i det 19. århundre (Århus 1973)
- Rowbotham, S.: Kvinder, modstand og revolusjon (København 1973)
- Arnfred, S. og Syberg, K. (red): Kvindesituasjon og kvindebevegelse under kapitalismen (Kongerslev 1974)
- Kollontay, A.: Kvinnans kamp för ekonomisk frigjørelse (Stockholm 1973)
- Kollontay, A.: Kvinnans ställning i den ekonomiska samhällsutvecklingen (1975)

Norge

- Agerholt, A. C.: Den norske kvinnebevegelses historie (ny utg. 1973)
- Hovdhaugen, E.: Ekteskap og kjønnsmoral i norsk historie (Oslo 1976)
- Sverdrup Lunden, M.: De frigjorte hender - et bidrag til forståelse av kvinners arbeid i Norge etter 1814 (Oslo 1941)
- Clayhills, H.: Kvinner og klassekamp (Oslo 1972) (Dette er en slags kildesamling med kommentarer)
- Blom, J. & Hagemann, G.: Kvinner selv (Oslo 1977)

Europa

- Thønnessen, W.: The Emancipation of Women - The Rise and Decline of the Womens Movement in German Social Democracy 1863-1933 (Frankf. am Main, ny utg. 1976)

- Porter, C.: Fathers & Daughters - Russian Women in Revolution
(Viraga 1976)
- Hewitt, M.: Wives and Mothers in Victorian Industry (London 1958)
- Vicinus, M. (ed): Suffer and be still - Women in the Victorian
Age (London 1972)
- Rover, C.: Womens Suffrage and Party Politics in Britain 1866-
1914 (London 1967)

Ikke-europeiske områder

Boserup, E.: Kvinna i U-land (Stockholm 1973)

Det som er understreket er kjernelitteratur.

T. P.

Ledelse av mindre bedrifter - litteratur og undervisning med kvinneperspektiv

Undervisning

I dette studiet kan det være naturlig å ta opp kjønnsrollespørsmål innenfor to problemområder:

- a) Bedriftsorganisasjon
- b) Bedrift og samfunn

Realiteten er vel at slike spørsmål hittil ikke er tatt opp annet enn tilfeldig eller der det har vært helt selvsagt, selv for en mann.

- a) Bedriftsorganisasjon

Her er slike spørsmål berørt i tilknytning til de krav Arbeidsmiljøloven stiller om forutsetninger for at begge kjønn skal kunne tilsettes (toaletter, garderober etc.).

b) Bedrift og samfunn

Under dette problemområdet arbeider studentene med selvvalgte særoppgaver av typen bedrift - lokalsamfunn eller lokalsamfunn - næringsliv. Her vil det være naturlig at kjønnsrollespørsmål kommer inn i forbindelse med sysselsettings- og arbeidsmarkedsanalyser, og dette skjer normalt i en viss utstrekning. Det er imidlertid ikke tatt noe initiativ for å få studentene til spesielt å ta opp mindre bedrifters muligheter og/eller forpliktelser til å legge forholdene til rette for økt sysselsetting av kvinner.

Litteratur

Bortsett fra Arbeidsmiljøloven, berører vel ikke noe av den obligatoriske litteratur kvinnespørsmål. I det siste året er imidlertid bl.a. følgende bøker anskaffet:

Larwood, L. and Wood, M. M.: Women in Management. Lexington, Mass., Heath 1978.

Henning, M. and Jardin, A.: The Managerial Woman. Garden City, N.Y., Anchor Press/Doubleday 1977.

Stewart, N.: The Effective Woman Manager, Seven Vital Skills for upward Mobility. New York, Wiley 1978.

Rekrutteringsgrunnlaget for studiet er slik at dette stoffet må overføres til kompendier eller forelesningsnotater på norsk dersom studentene skal få noen nytte av det. Dette har ikke skjedd i studieåret 1978/79. Ved opptak til studiet følger vi naturligvis regler om kjønnskvalifisering (50-50). Ved vår studieretning betyr dette at alle kompetente kvinnelige søkere får tilbud om studieplass (i 1978, 36 av 143). Studiet har i år 10 kvinnelige og 27 mannlige studenter.

Reiselivsstudiet

Studieplanen gir oversikt over de problemstillinger og faglige tilnæringsmåter som anses vesentlige i vårt studium. Kvinnens situasjon er ikke eksplisitt nevnt, men indirekte vil slike synspunkter kunne komme frem i hvert fall innen rammen av to problemområder:

- Reiselivstjenester: behov/tilbud, der det er gjort studier av barnefamiliers ferietatferd og det tilbud denne kategori reisende møter.
- Arbeidstagernes situasjon, der det er gjort studier av kvinnes situasjon på arbeidsmarkedet i reiselivsnæringen; herunder arbeidsmiljøproblemer, lavtlønns-spørsmål mv.

Flertallet av studentene ved Reiselivsstudiet er kvinner, ca. 55-65%, varierende fra år til år. Dette vil nok i en viss grad ha betydning for de problemstillinger som blir tatt opp innen rammen for problemområdene. I formuleringen "til en viss grad" ligger at studiet etter hvert har fått en fastere struktur og er mere styrt med ferdige undervisningsopplegg.

Ved utvalg av gjesteforelesere velger vi dem som best kan dekke det ønskede emne uavhengig av kjønn.

K. B. M.

INSTITUTT FOR SOSIALANTROPOLOGI, UNIVERSITETET I OSLO
Seminar om "KVINNER I ANTROPOLOGISK FORSKNING", våren 1979

av

universitetslektor Jorun Solheim

Forslag til litteraturliste:

1. Innføring i tema

Quinn, N.: Anthropological Studies on Women's Status.
(Annual Review of Anthropology, vol. 6, 1977)

2. Empirisk del

a) Jeger/sanker-samfunn

Draper, P.: Kung Women: Contrasts in Sexual Egalitarianism
in Foraging and Sedentary Contexts. Reiter (ed):
Toward an Anthropology of Women.

Briggs, J.: Eskimo Women: Makers of Men. Mathiasson (ed):
Many Sisters.

Rohrlich-Leavitt, R., Sykes, B., Weatherford, E.: Aboriginal
Woman: Male and Female Anthropological Perspectives.
Reiter op.cit.

b) Stammesamfunn

Meggitt: Male/Female Relationships in the Highlands of
Australian New Guinea. American Anthropologist, vol. 66.

Brown, J.: Iroquois Women: An Ethnohistoric Note.
Reiter, op.cit., eller

Brown, J.: Economic Organization and the Position of Women
among the Iroquois. Ethnohistory, vol. 17.

Lancaster; Women, Horticulture and Society in Sub-Saharan
Africa. American Anthropologist, vol. 78.

Schlegel, A.: Male and Female in Hopi Thought and Action.
Schlegel (ed): Sexual Stratification.

Dupire, M.: Women in a Pastoral Society. Paulme (ed):
Women of Tropical Africa.

Denich, B.: Sex and Power in the Balkans. Rosaldo (ed):
Woman, Culture and Society.

c) Klassedelte samfunn

Nelson, C.: Public and Private Politics: Women in the
Middle Eastern World. American Ethnologist, vol. 1, eller

Sweet, L.: In Reality: Some Middle Eastern Women.
Mathiasson, op.cit.

Jacobsson, D.: The Women of North and Central India:
Godesses and Wives. Mathiasson, op.cit.

Sutton, C., Makiesky-Barrow, S.: Social Inequality and
Sexual Status in Barbados. Schlegel, op.cit.

Reiter, R.: Men and Women in the South of France: Public
and Private Domains. Reiter, op.cit.

Rogers, S.C.: Female Forms of Power and the Myth of Male
Dominance. A model of female/male interaction in
peasant society. American Ethnologist, vol. 2.

3. Teoretisk del

a) Generelt

Leacock, E.: Women's Status in Egalitarian Society. Impli-
cations for Social Evolution. Current Anthropology,
vol. 19, 1978.

Leacock, E.: Introduction i Engels: Origin of the Family,
Private Property and the State. Int. Pub., New York 1972.

Friedl, E.: The Position of Women: Appearance and Reality.
Anthropological Quarterly, vol. 40.

Sacks, K.: State Bias and Women's Status. American
Anthropologist, vol. 75.

Young, K., Harris, O.: The Subordination of Women in Cross-Cultural Perspective. Papers on Patriarchy, Brighton, Sussex, 1976.

Stack, C. m.fl.: The Anthropology of Women. Signs, vol. 1.

b) Produksjon og reproduksjon

Edholm, F., Harris, O., Young, K.: Conceptualizing Women. Critique of Anthropology, vol. 3, 1977.

Sacks, K.: Engels Revisited. Reiter, op.cit.

Aaby, P.: Engels, Kvinder og Børn. Marxistisk Antropologi, vol. 3, nr. 4, eller

Aaby, P.: Engels og Kvinderne. Inst. for sosialantropologi, stensil.

Rubin, G.: The Traffic in Women. Reiter, op.cit.

Leacock, E.: Class, Commodity and the Status of Women.

Rohrlich-Leavitt (ed): Women Cross-culturally: Change and Challenge.

Mintz, S.: Men, Women and Trade. Comparative Studies of Society and History, vol. 13.

c) Bevissthetsformer

Hoch-Smith, J., Spring, A.: Introduction. Hoch-Smith/Spring (ed): Women in Ritual and Symbolic Roles.

Ardener, E.: Belief and the Problem of Women. Ardener (ed): Perceiving Women.

Ortner, S.: Is Female to Male as Nature is to Culture? Rosaldo, op.cit.

Chodorow, N.: Family Structure and Feminine Personality. Rosaldo, op.cit.

Faithorn, E.: The Concept of Pollution among the Kafe of the Papua New Guinea Highlands. Reiter, op.cit.

Paul, L.: The Mastery of Work and the Mystery of Sex in a Guatemalan Village. Rosaldo, op.cit.

Okely, J.: Gypsy Women: Models in Conflict. Ardener,
op.cit.

Refererte samleverk

Ardener, Shirley (ed): Perceiving Women. Halsted Press,
N.Y. 1977.

Hoch-Smith, Judith og Spring, Anita (ed): Women in Ritual
and Symbolic Roles. Plenum Press, N.Y. 1978.

Mathiasson, Carolyn J. (ed): Many Sisters. The Free Press.
A div. of MacMillan Pub. Co., N.Y. 1974.

Reiter, Rayna R. (ed): Toward an Anthropology of Women.
Monthly Review Press, N.Y. 1975.

Rohrlich-Leavitt, Ruby (ed): Women Cross-culturally: Change
and Challenge. The Hague: Mouton, 1975.

Rosaldo, Michelle Z. og Lamphere, Louise (ed): Woman,
Culture and Society. Stanford University Press, Stan-
ford, California, 1974.

Schlegel, Alice (ed): Sexual Stratification. A Cross-
cultural View. Columbia University Press, N.Y. 1977.

Paulme, Denise (ed): Women of Tropical Africa. University
of California Press, Los Angeles 1963.

INSTITUTT FOR STATSVITENSKAP, UNIVERSITETET I OSLO
våren 1979

- Kurs: STV-851 Kjønnforskjeller i politisk rekruttering og representasjonsaktivitet
- Kursleder: Ottar Hellevik
- Kursets formål: Kurset tar sikte på å belyse hvordan egenskapen kjønn virker inn på mulighetene for å bli rekruttert til og være virksom innenfor representative politiske organer, med vekt på data om norske forhold. Kurset er knyttet til et pågående prosjekt om rekrutteringen til kommunestyre, som vil kunne gi materiale til semesteroppgaver.

Litteratur

- Albrechtsen, Beatrice Halsaa: Kvinner og politisk deltakelse. Oslo, Pax 1977 (s. 13-113)
- Christensen, Tom: "Kvinnen som politisk trekkplaster". Tidsskrift for samfunnsforskning, 17, 1976: 2 (s. 133-157)
- Foverskov, Peter: "Women in Parliament: The causes of underrepresentation exemplified by Denmark and Norway in the 1960s". European Journal of Political Research, 6, 1978:1 (s. 53-69)
- Hellevik, Ottar: Stortinget - en sosial elite? Oslo, Pax 1969 (s. 118-124). Forutsettes kjent fra grunnfaget.
- Hellevik, Ottar: "Bokkommentar B. Halsaa Albrechtsen: Kvinner og politisk deltakelse". Tidsskrift for samfunnsforskning 19, 1978: 3 (241-256)
- Hellevik, Ottar: "Kjønnforskjeller i politisk deltakelse". Tidsskrift for samfunnsforskning, 19, 1978: 5-6 (s. 527-547)

- Hellevik, Ottar: "Do Norwegian voters discriminate against women candidates for Parliament?" Inst. for statsvitenskap, 1978, manus
- Kjellberg, Francesco og Offerdal, Audun: "Politisk rekruttering. Nominasjoner ved kommunevalg", Tidsskrift for samfunnsforskning, 12, 1971:4 (s. 299-323)
- Kjellberg, Francesco og Olsen, Johan P.: "Rekrutteringen til de kommunale organer", Kjellberg (red.): Kommunalpolitikk, Oslo, Universitetsforlaget, 1971 (s. 10-40)
- Means, Ingunn Norderval: Kvinner i norsk politikk. Cappelen, 1973 (s. 49-158)
- Offerdal, Audun: "Rekrutteringen av et bystyre", Kjellberg (red.): Kommunalpolitikk, Oslo, Universitetsforlaget 1971 (s. 41-91)
- Offerdal, Audun: "Kumulering, ressurser og representasjon", Tidsskrift for samfunnsforskning, 15, 1974:1 (s. 29-49)
- Skard, Torild: "Progress for women: Increased female participation in political elites in Norway". Cynthia Fuchs Epstein (red.): Women in Decision-making Elites (under utgivelse)
- Skard, Torild: Utvalgte til Løvebakken. En studie i kvinners frammarsj og menns makt. Oslo 1977, manus
- Skard, Torild: Kvinneflertall i kommunestyret. Oslo 1977, manus
- Strand, Arne og Kjellberg, Francesco: "Det folkevalgte lederskap i Oslo", Kjellberg (red.): Kommunalpolitikk, Oslo, Universitetsforlaget 1971 (s. 92-129)
- Valen, Henry: "Den sosiale og politiske bakgrunn for rekrutteringen av det politiske lederskap", Tidsskrift for samfunnsforskning, 7, 1966:2-3 (s. 175-198)

HVA KAN DU SØKE NAVFs SEKRETARIAT FOR KVINNEFORSKNING OM ?

NAVFs sekretariat for kvinneforskning er opprettet av Rådet for samfunnsvitenskapelig forskning (RSF) for en fem-årsperiode fra 1977. Sekretariatets viktigste oppgaver er å få i gang og støtte forskning om kvinners stilling i samfunnet og styrke og forbedre kontakten forskere imellom og mellom forskere og brukere av forskningen.

Som ledd i dette arbeidet arrangerer sekretariatet møter, seminarer og konferanser om faglige spørsmål og gir ut informasjonsbladet "Nytt om kvinneforskning" og en arbeidsnotatserie på ad hoc basis.

Sekretariatet er ikke et forskningsbevilgende organ i tradisjonell forstand. Dersom du ønsker å søke penger til et prosjekt/stipend som tar opp kvinnerelevante problemstillinger, må du søke de vanlige finansieringskildene om dette, f.eks. NAVF, Universitetet eller departementene. Der sekretariatet kommer inn med økonomisk støtte, er i forbindelse med søknader om midler til arbeidsgrupper som ønsker å komme sammen for å ta opp bestemte forskningstema, eller dersom du har behov for veilednings- eller kontaktreiser i forbindelse med arbeidet ditt.

Nedenfor vil du finne noen prinsipper som sekretariatets styre har utarbeidet som rettesnorer i sin behandling av slike søknader.

Kriterier for tildeling

Som hovedregel gjelder:

- at du først bør søke om støtte til prosjektreiser, møter o.l. ved den institusjon som finansierer forskningen din. Dersom du f.eks. er stipendiat under RSF, bør du forhøre deg om muligheter for støtte der før du sender søknad til oss.
- at søknaden har relevans for ditt eget og for andres arbeid innenfor feltet kvinneforskning.

- at du ved å delta i den aktivitet søknaden gjelder, bidrar til å bygge ut kontaktnettet blant kvinneforskere i Norge.

Betingelser ved bevilgning

- at du formidler tilbake til forskningsmiljøene rundt om i landet det faglige utbyttet/erfaringer/impulser som møter/reiser/kontakter gir - f.eks. gjennom bidrag til Nytt om kvinneforskning.
- at reisestøtte vanligvis baseres på billigste reisemåte.

Prioritering ved bevilgning

- at søknader om støtte til møter/reiser som har tilknytning til arbeidsgrupper som faller inn under sekretariatets virksomhet prioriteres.
- at søkere som skal bidra aktivt, f.eks. med seminarinnlegg, kan få fortrinnsrett dersom det er nødvendig å prioritere mellom flere.
- at det kan bli nødvendig å sette "tak" på bevilgninger - i forbindelse med flere søknader til ett bestemt formål, eller ved individuelle tilskudd, f.eks. til studiereiser.

OVERSIKT OVER FINANSIERINGSKILDER

	<u>Søknadsfrist</u>
Rådet for samfunnsvitenskapelig forskning, NAVF	15. mai
Rådet for forskning for samfunnsplanlegging, NAVF (søknader kan også behandles utenom formelle frister)	15. mai
Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Familie- og likestillingsavdelingen	15. september
Justisdepartementet	15. mai
Kirke- og undervisningsdepartementet	15. september
Kommunal- og arbeidsdepartementet, arbeidsavd.	15. september
Kommunal- og arbeidsdepartementet, arbeidsmiljøavd.	Ingen fast
Sosialdepartementet	1. oktober
NORAD	1. juli
Rådet for anvendt pressereforskning	1. oktober
Utvalget for rustningskontroll og nedrustning	15. januar
Arbeidsgiverforeningen	31. august
Nordisk kulturfond (Nordisk Råd)	Ingen fast
Lederopplæringsrådet i Norge	5. februar
Norsk produktivitetsinstitutt	4 ganger i året
Nansenfondet	15. november
Kontaktutvalget mellom NRK og samfunnsforskningen	15. oktober
Nordiska samarbetskommitten för internationel politik, inkl. konflikt- og fredsforskning	1. mars, og 1. oktober
Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala	15. mai, og 15. november
Centralinstitut for Nordisk Asienforskning (CINA), København	15. desember
Forskjellige fonds ved universitetene. Annonseres i universitetenes informasjonsblader/bulletiner.	

Forskningsbevilgninger for 1980

Fristen er 15. mai 1979

for søknader om bevilgninger fra Norges almenvitenskapelige forskningsråd og også over enkelte poster på statsbudsjettet som NAVF forvalter etter nærmere avgjørelse av Kirke- og undervisningsdepartementet.

Bevilgninger kan gis til enkelt-forskere eller institusjoner, til forskningsprosjekter, stipend og vitenskapelig utstyr og til andre forskningsfremmende tiltak innenfor humanistiske fag, medisin, naturvitenskap og samfunnsvitenskap. Bevilgningene over enkelte poster på statsbudsjettet gjelder spesielle stipend, spesielt utstyr og prosjekter med tilknytning til CERN.

Videre vil NAVF gjennom et nyopprettet **råd for forskning for samfunnsplanlegging** gi bevilgninger til tverrvitenskapelig forskning som har særlig betydning for løsning av aktuelle samfunns-spørsmål på nasjonalt eller regionalt plan.

Søknad skrives på gult skjema som fås fra NAVF og ekspedisjonskontorene ved universitetene og hogskolene. Nærmere opplysninger er gitt i søknadsskjemaet. For søknader som spesielt gjelder forskning for samfunnsplanlegging må det fylles ut eget tilleggs-skjema.

Det er ingen frist for søknad om bevilgning til kongressreiser o.l., eller til publisering.

Brosjyren «Hva kan du søke NAVF om?» gir en rekke opplysninger til sokere. Den kan fåes fra NAVF.

NAVF

**Norges
almenvitenskapelige
forskningsråd**

MUNTHESGT 29 · OSLO 2
Telefon (02) 56 52 90

TILSKUDD TIL FORSKNING PÅ JUSTISSEKTOREN

Dersom nødvendige bevilgninger blir gitt, vil det i 1980 være aktuelt å gi støtte til forskning/utredning om emner innen Justisdepartementets fagområde. Av spørsmål departementet er særlig interessert i å få belyst nevnes:

Strafferettspleien

- Virkningen av lang tid mellom lovbrudd og straffereaksjon
- Tiltak for raskere straffereaksjon

Domstolene

- Lekmannsinnslaget i domstolene
- Vitneplikten - økonomiske og praktiske konsekvenser for vitner og rettsapparatet
- Embetsdommere som medlemmer i styrer, råd og utvalg - prinsipielle og praktiske spørsmål
- Tvangsfullbyrdende myndigheters virksomhet
- Svakheter ved domstolenes funksjon som konfliktløser

Fengselsvesenet

- Permisjonspraksis og -svikt
- Benådningspraksis
- Kriminalomsorg i frihet

Politiet

- Nye organisasjonsformer og arbeidsmetoder
- Holdninger i og til politiet
- Formelle og uformelle avgjørelsesmåter

Særlige klientgrupper

- Forvaltningsloven som hjelpemiddel for ressursssvake klienter
- Fremmedarbeidere og familierett

Departementet er interessert i forsknings- eller utredningsprosjekter om de nevnte forhold. Andre prosjekter fra Justisdepartementets arbeidsområde kan det også bli aktuelt å støtte. Forslag og opplegg kan drøftes nærmere med departementet. Kontaktperson Lars Meling, Planseksjonen, tlf. (02) 11 88 52. Søknader om tilskudd sendes Justisdepartementet, Planseksjonen, før 25. mai 1979. Søknadsskjema kan fås ved henvendelse til kontaktpersonen eller til Justisdepartementet, Planseksjonen, Oslo Dep., Oslo 1.

PUBLIKASJONER INNKOMMET TIL REDAKSJONEN

Rapporter, oversikter

- Hot eller løfte? Sju forfattere skriver om kommunikasjonsteknologi, Riksbankens Jubileumsfond 1978:2
- LEIRA, Arnlaug: Me kan'kje klaga -? Pendlerkoner på Sør-Vestlandet. Rogalandsforskning, rapport nr. 5, 1978
- KIÆR, Dakky: Norsk kvinnesaksforening i 1930-årene. Med tilbakeblikk på tidligere virke og streiflys frem til 1977, Oslo 1978
- Liste over bøker om kvinnen ved en del institutter ved det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo, 1976
- Liste over bøker om kvinnen ved Amerikansk institutt og Britisk institutt, Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo, 1979
- KVINNEHISTORISKE ARKIVER, Norsk privatarkivinstitutt, Oslo 1978
- Bidrag til dansk kvindeforskning. Fortegnelse over avsluttede, igangværende og påtænkte projekter. Ved Jette Drastrup og Nynne Koch. Forlaget Emmeline, Roskilde 1979.
- Udvikling også for kvinder. Verdensaktionsplanen for kvindetiåret 1976-85. FN-forbundet og Kvindernes U-landsutvalg 1978

Tidsskrifter

- INTERNATIONAL CENTER FOR RESEARCH ON WOMEN, Vol. 2, no. 1. What have U.S. and multilateral organizations done for women and development?
- FORSKNINGEN & SAMFUNDET, nr. 3, 1979. Planlægningsrådet for Forskingen og statens seks forskningsråd, København
- KULU bladet. Nr. 1, 1978, nr. 2, 1979. Kvindernes U-landsutvalg, København.
- SIGNS, Journal of Women in Culture and Society, Vol. 2, no. 1-2 Vol. 3, no. 1-2, Vol. 4, No. 2. The University of Chicago Press

NAVFs sekretariat for kvinneforskning
Munthesgt. 29, Oslo 2
tlf. (02) 56 52 90

TEORI OG METODE I KVINNEFORSKNINGEN

Navn

Institusjon

Adresse

Er du interessert i å delta på teori- og metodekonferansen

20.-23. november 1979

Hva arbeider du med for tida?

.....

.....

Har du et eget stoff du vil legge fram på konferansen?

.....

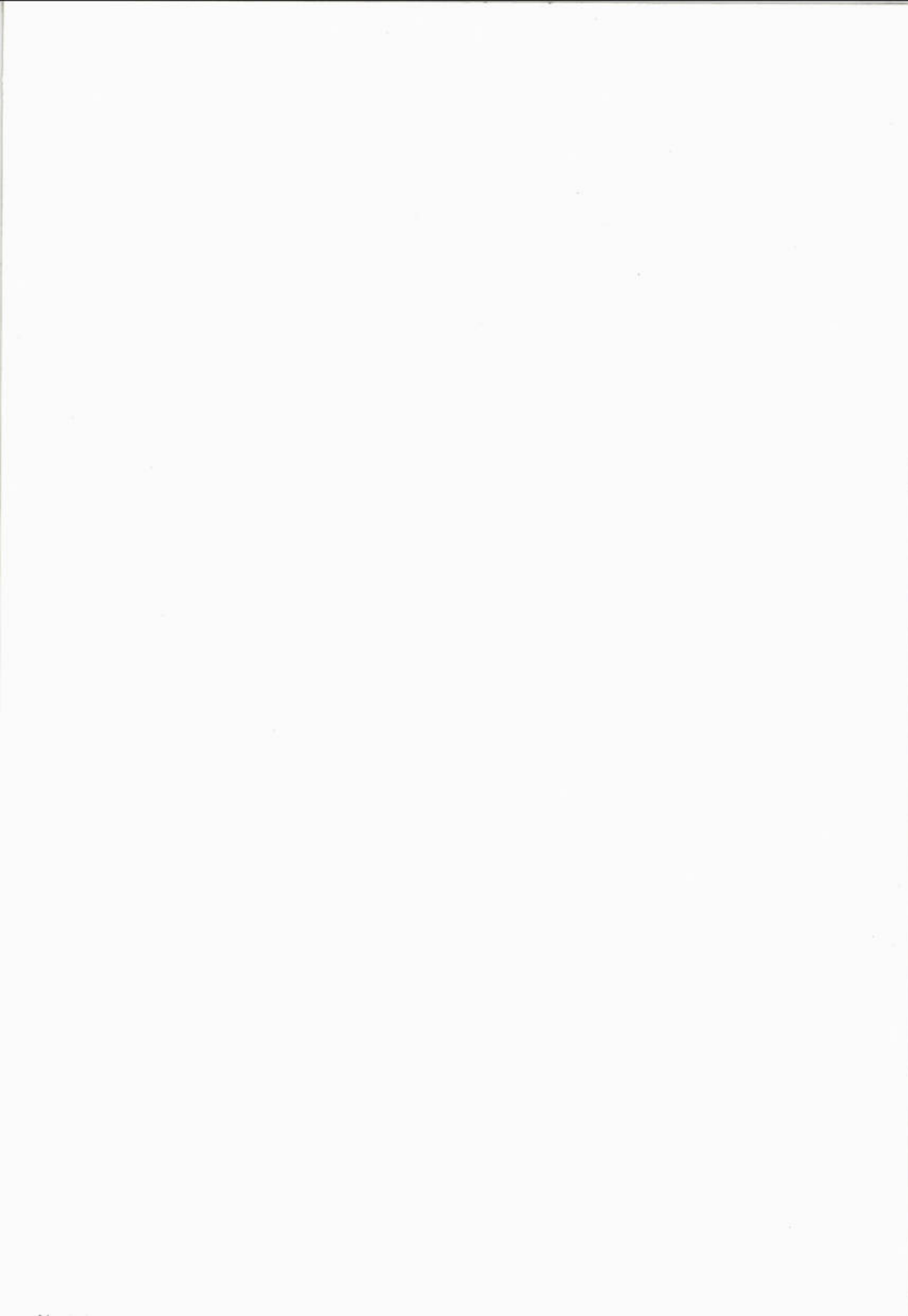
.....

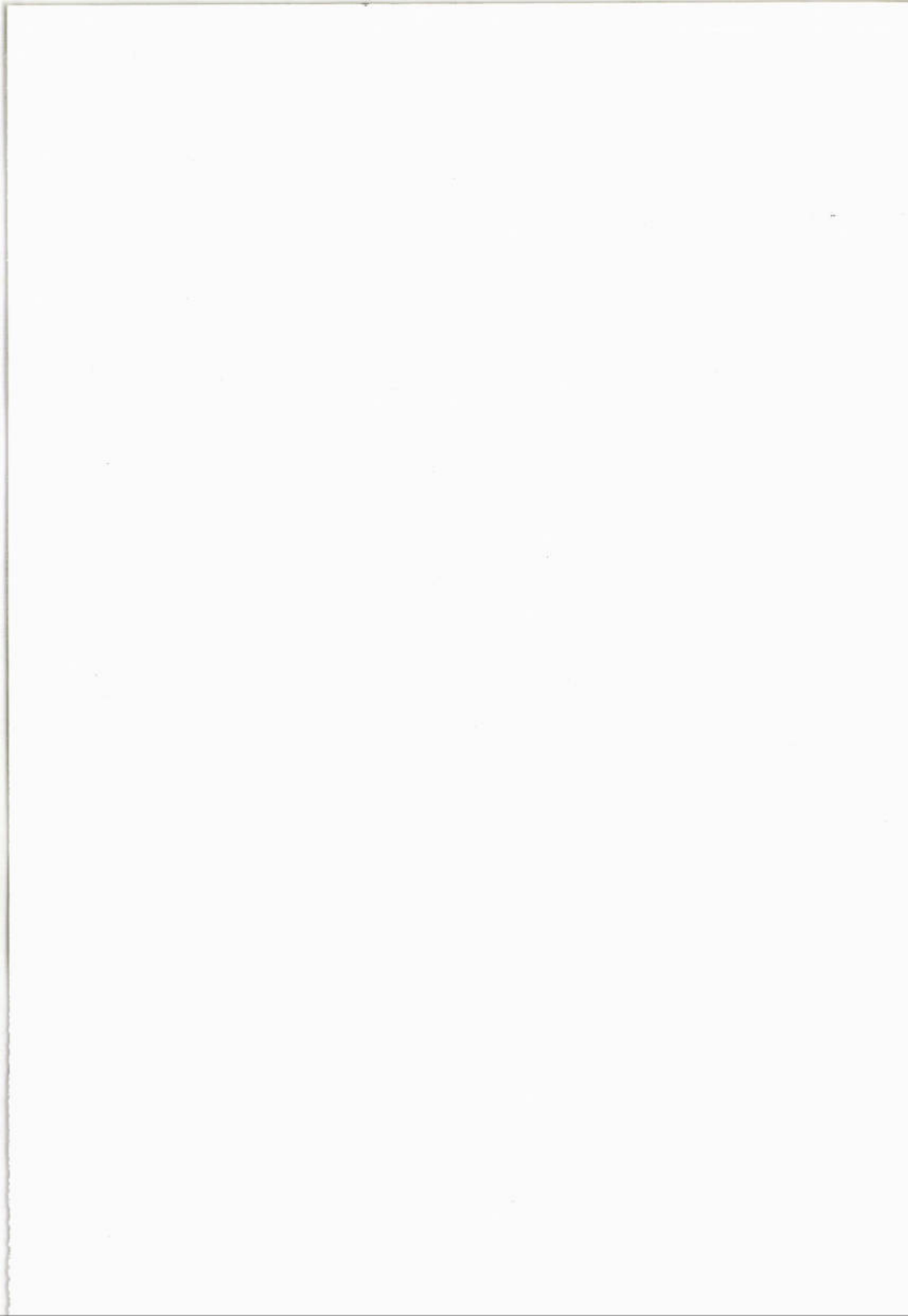
Har du eller noen i miljøet ditt noen forslag til hva som bør

tas opp på konferansen?

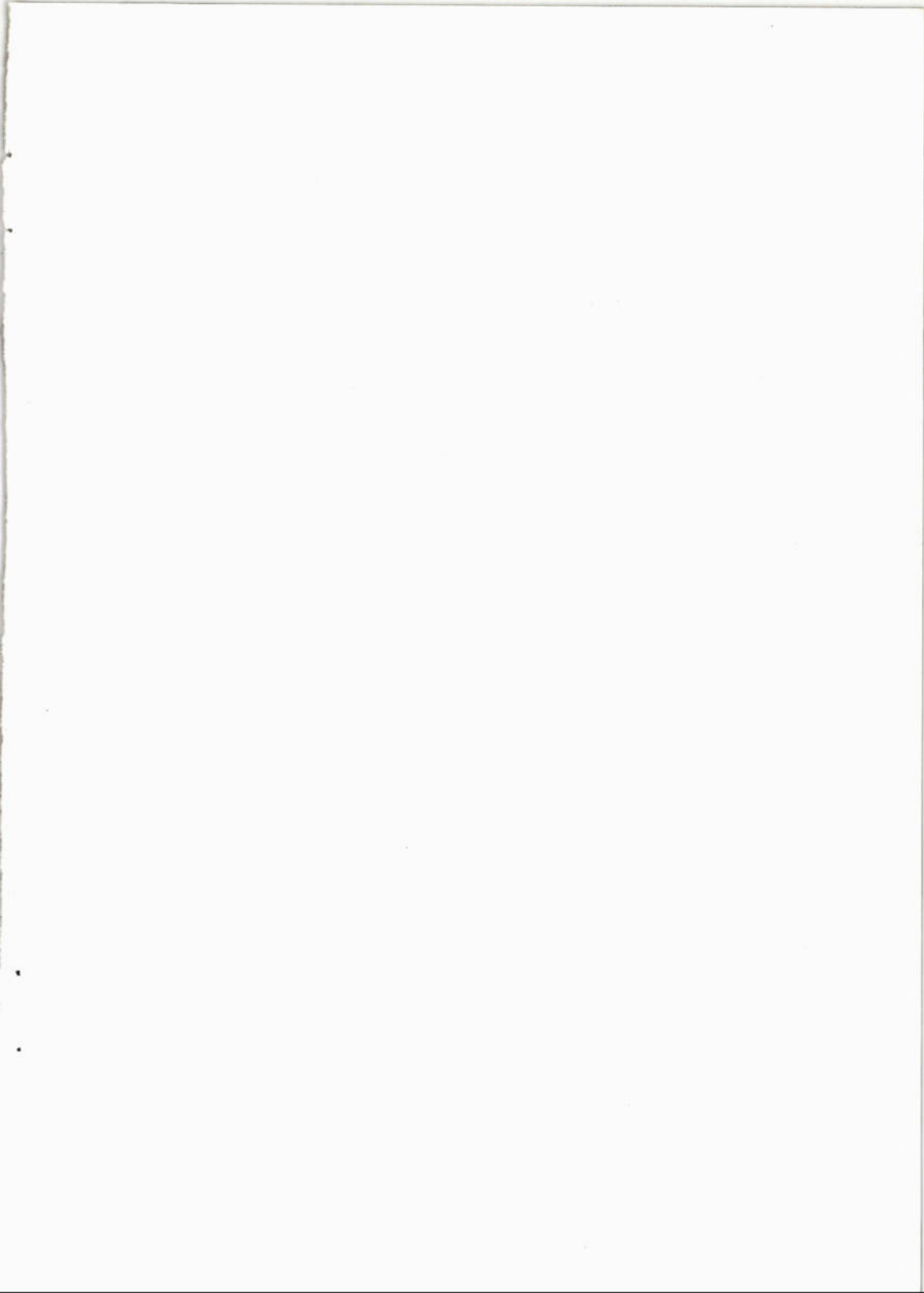
.....

Svarfrist (ikke bindende): 20 mai 1979

BIBLIOTEKET, NAK

VELG 3

Returadresse:

NAVFs sekretariat for
kvinneforskning
Munthesgt. 29
Oslo 2

HITTIL UTKOMMET

Arbeidsnotat nr. 1/77: Samfunnsforskning om kvinner. Rapport fra en konferanse. Ved Nina Gornitzka og Edle Ravndal. "utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 2/77: NAVFs Center for Research on Women. By Helga Hernes. "utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 3/77: Data om kvinner. Ved Kirsten Voje. "utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 4/77: Kjønnssroller og utdanning. Rapport fra et symposium. Ved Nina Gornitzka. Familiepolitikk. Rapport fra en konferanse. Ved Hildur Ve.

Arbeidsnotat nr. 5/77: Kvinners omsorgsarbeid i den ulønnete produksjon. Ved Kari Wærness. "utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 6/78: Fellesskap, samhold, distanse og konflikt mellom kvinner. Et veiledningsprosjekt. Ved Harriet Holter. Arbeidsnotat nr. 1/78 fra veiledningsprosjektet. "utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 7/78: Kvinners plass i Levekårsundersøkelsen. Ved Ingeborg Astrid Kleppe.

Arbeidsnotat nr. 1/79: Kvinners levekår. En seminarrapport

Arbeidsnotat nr. 2/79: Heimearbeidere i streik. Ved Merete Lie. Kvinner, interesseforvaltning og lokalsamfunn. Kvinner og menn i arbeidskonflikt. Ved Siri Gerrard. Arbeidsnotat nr. 1/79 fra veiledningsprosjektet.

Kan bestilles fra: NAVFs sekretariat for kvinneforskning
Munthesgt. 29, Oslo 2
Tlf. (02) 55 52 90